

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2019. | 75. ÉVF. KÜLÖNSZÁM

Komplex Alapprogram
Tanulni élmény!

Szlama Tiborné

a Kisnánai Szent Imre Általános
Iskola intézményvezetője

„Ez élmény volt
mindenkinek”

SZÉCHENYI 2020

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

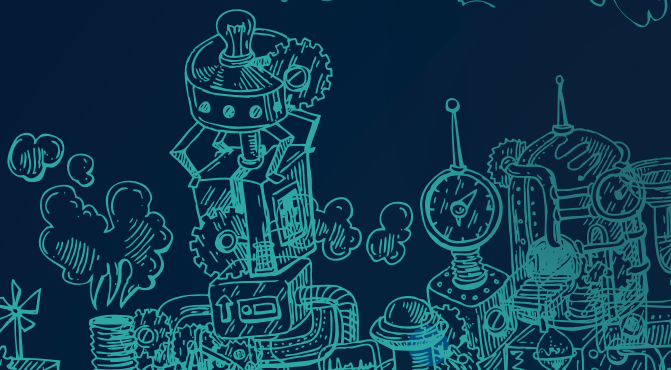
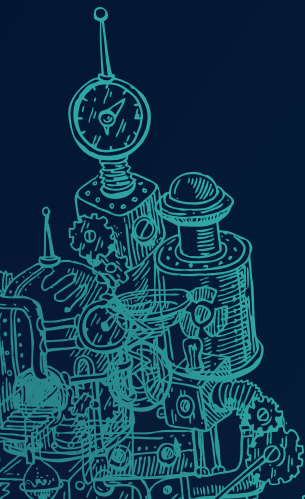
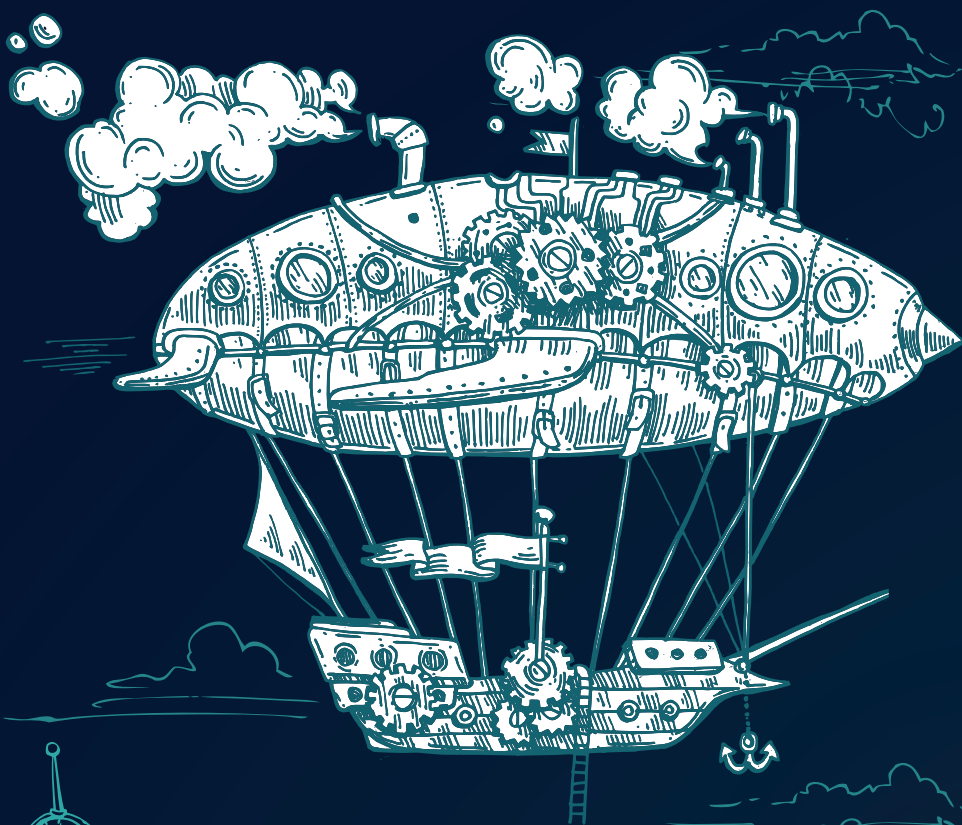
MÚZEUMOK
ŐSZI FESZTIVÁLJA

MÚZEUMOK ŐSZI FESZTIVÁLJA

szeptember 23.
→ november 10.
2019

A világ csodái – Felfedezések kora

Utazó múzeum

bringázz velünk!

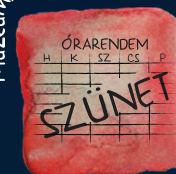
Sétálj, gyalogolj,

Felfedezők nyomában

Múzeumi szünetelő

Pincétől a padlásig

Óvodapedagógusok napja

Múzeumi ősbúcsúztató

Tanárok napja

Szakmai programok

Tudományos találkozások a múzeumban

Tudományos találkozások, biciklis felfedezések, interaktív élmények minden korosztálynak!
Több mint 1600 program közel 160 helyszínen, a budapesti múzeumoktól a vidéki tájházakig.

Available on the
App Store

ANDROID APP ON
Google play

További információk:

www.oszifesztival.hu

Élményt adni

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** főszerkesztő | Fotó: Dömölky Dániel

Mint minden komoly változást elérni kívánó programnak, a Komplex Alapprogramnak (KAP) is kellett egy bevezető, ún. pilotév. Az első évet követően már elég tapasztalat áll a rendelkezésünkre arról, mi az, ami jól működik, és mi az, amin esetleg változtatni kell annak érdekében, hogy az iskolák mindinkább saját profiljukhoz tudják igazítani a Komplex Alapprogram módszertanát. A program fő célkitűzése továbbra is a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése, aminek kulcsa az interaktív, a tanulók bevonásán alapuló kreatív feladatmegoldás, az együtt tanulás élménye.

A Komplex Alapprogramról szóló tavalyi lapszámunkban Boggie, a KAP nagykövete úgy vélekedett, a program célkitűzéseit akkor lehet sikeresen megvalósítani, ha lelkes és nyitott pedagógusok csatlakoznak hozzá. A lapszám készítése során és az elmúlt egy év tapasztalatai alapján is elmondhatom: szinte csak ilyen tanáregyeniségekkel találkoztam. Szlama Tiborné, a Kisnánai Szent Imre Általános Iskola intézményvezetője például elmondta, hogy amikor hallottak a programról, az elsők között szeretnék volna bevezetni. Hasonlóan lelkesek voltak Csemőn is, illetve az EKE gyakorlóiskolájában tartott bemutatóórákon is azt láttam, hogy a pedagógusokon kívül csak egyvalakik élvezik jobban az órákat: a gyerekek. És ez a legfontosabb!

Lapszámunkban Révész László, a projekt szakmai vezetője összegzi az elmúlt év tapasztalatait, az alprogramokat Magyar István munkacsoport-vezető ismerteti. A világ legjobb ötven tanára közé választott finn oktatási szakember, Jukka Sinnemäki a finn módszerről és innovatív pedagógiai elképzeléseiről mesél. Üdvözlendő az is, hogy a modern kor kihívásainak megfelelően a program honlapja és egyéb elektronikus felületei is megújulnak, egységes arculatot kapnak – ezt Racsco Réka munkacsoport-vezető mutatja be részletesen.

Az idei évben már megindult a hálózatosodás is, vagyis a programot megvalósító intézmények megoszthatják egymással tapasztalataikat, jó gyakorlataikat, lényegében egymástól tanulhatnak. A programot mintaszerűen megvalósító iskolák pályázhatnak az Élménysuli címre, amiről Jobbágy Zsuzsa munkacsoport-vezető beszélt lapunknak. Hollóné Bódi Katalint a KAP módszertanának és az alprogramok tanítási elveinek elsajátításához elengedhetetlen továbbképzésekről kérdeztük. Foglalkoztató feladatokból is készítettünk egy válogatást, amit az alsó tagozatosok forgathatnak örömmel. A feladatokat az újság közepén helyeztük el, hogy könnyen kitéphetők legyenek.

A program a 2019/2020-as tanévben is folytatódik, immár több mint 200 iskolában kezdenek el a Komplex Alapprogram elveinek megfelelően tanítani. A pedagógusokat a program számos segédanyaggal, jó gyakorlatokkal és az egyedülálló Szakmai Támogatórendszerrel is segíti, így minden megvan ahhoz, hogy egy lépéssel közelebb kerüljünk a jövő iskolájához.

Legyen élmény a tanulás!

Új Köznevelés magazin

Alapító: Emberi Erőforrások Minisztériuma
Kiadó: Eszterházy Károly Egyetem Oktatókutatási és Fejlesztési Intézet (EKE OFI)
Felelős kiadó: Dr. Liptai Kálmán, az Eszterházy Károly Egyetem rektora
Felelős szerkesztő: Kamp Alfréd, az EKE OFI tankönyvkiadási igazgatója

Főszerkesztő: Indri Dániel Janisz
Olvasószerkesztő: Földes Zsuzsanna
Tördelőszerkesztő: Pattantyus Gergely

Hirdetés: koznevelas@ofi.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:
 koznevelas@ofi.hu (Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.)

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.
Levelezési cím: EKE OFI, 1581 Budapest, Pf. 14.
E-mail: koznevelas@ofi.hu
Honlap: folyoiratok.ofi.hu/uj-koznevelas

Layout-tervek: Salt Communications Kft.
Címdal: Szlama Tiborné (fotó: Balla Bence)
Fotók: Shutterstock.com

ISSN 2064-0625

Terjedelem: 3 ív
Készült: 2000 példányban

Nyomda: Alföldi Nyomda Zrt.
 (4027 Debrecen, Böszörményi út 6.)

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Indri Dániel Janisz: Élményt adni

AZ ALAPPROGRAMRÓL

- 3 „Mi azt szeretjük, ami az életben is működik”
Interjú **dr. Liptai Kálmán** rektorral
- 5 „Pedagógusnak lenni nem csak egy foglalkozás”
Interjú **Dr. Pajtókné Dr. Tari Ilona** rektorhelyetttel
- 8 „A programot alakítsuk az iskolához, és ne az iskolát a programhoz”
Interjú **Révész Lászlóval**, a projekt szakmai vezetőjével
- 12 Interjú **Jukka Sinnemäki** finn oktatásfejlesztési szakemberrel
- 14 Alprogramok a Komplex Alapprogramban
Interjú **Magyar Istvánnal**
- 20 Megújuló honlap, digitális fejlesztések
Interjú **Racsko Rékával**
- 23 Alsós foglalkoztató feladatok

CÍMDALON

- 27 „Ez élmény volt mindenkinek”
Interjú **Szlama Tibornéval**, a Kisnánai Szent Imre Általános Iskola intézményvezetőjével

GYAKORLATI MEGVALÓSÍTÁS

- 33 KAPOCS az iskolák között
Interjú **Jobbágy Zsuzsával**, az SZTR-munkacsoport vezetőjével
- 36 Képzések a Komplex Alapprogramban
Interjú **Hollóné Bódi Katalinnal**, a KAP Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központjának igazgatójával
- 39 Házi feladat helyett élménypedagógia
Bemutatkozik a Csemői Ladányi Mihály Általános Iskola
- 44 Fényképválogatás
- 46 Óralátogatás az EKE gyakorlóiskolájában

„Mi azt szeretjük, ami az életben is működik”

A Komplex Alapprogram módszertana lehetőséget ad arra, hogy a fiatalokból a lehető legtöbbet a „felszínre hozzuk” – véli **dr. Liptai Kálmán**, az Eszterházy Károly Egyetem rektora. Interjúnkban a program szemléletmódjáról, az elmúlt egy évről és a 21. századi emberképről is szó esik.

Szöveg: **Sütő Gergő** | Fotó: Kakuk Dániel

Tavaly debütált a Komplex Alapprogram a gyakorlatban. Hogyan értékelné az elmúlt egy évet rektorként, nem utolsósorban a program egyik megálmodójaként?

Most érkezünk el oda, hogy élesben kipróbáljuk azt, amit korábban elterveztünk. Az elmúlt egy évben rengeteg öröm ért bennünket, pozitívak a visszajelzések. Kifejezetten jó dolog, amikor az ember műhelymunkát végez egy szobában, de mi azt szeretjük, ami az életben is működik. Úgy gondolom, elég bölcs volt a csapat, mert mertek változtatni azon, ami az íróasztalnál működött, de a valóságban nem, nyitottak voltak a kritikai megjegyzésekre is. Talán ez a legnagyobb érdemük – ha szabad sorrendet felállítanom a sok feladat között.

Mindig is elmondtuk, hogy nem ez a világ egyetlen üdvözítő programja, de hisszük, hogy egy kiváló, hatékony program, ami sok mindenben segít. Az első

tapasztalatok jók, lelkes a csapat, és vannak olyan iskolák, amelyek nemcsak egy-egy osztályban indítják el, hanem teljes egészében felvállalták, az egész iskolában megvalósítják a programot. Ami messze felülmúlja az álmaimat. Nem állítom, hogy ez Magyarország összes iskolájának az útja, de sok iskolának a hasznára lehet.

Ha már álmokról beszélünk, milyen érzés az, amikor az ember látja megvalósulni az álmait?

Jó kérdés... Úgy gondolom, hitet ad ahhoz, hogy merjünk további álmokat szőni. Sosem tudtam hasonló helyzetben egyszerűen csak hátradólni és élvezni a munka gyümölcsét. Mindig eltervezem, hogy majd fölbontok egy üveg bort és ünneplek, de nem megy. Helyette a csapatomnak mondom, hogy kellenek az ünnepnapok, és örülök, amikor megengedik maguknak. Valójában a megvalósulás pillanatában már azon gondolkodom, ▶

hogy mit lehetne másképp, jobban csinálni. Így a megvalósuló álmok leginkább annak igazolását adják, hogy szabad álmodozni, mert valósággá válhat az, ami az ember bensőjében megfogon. Az viszont kifejezetten jó érzés, hogy az egyetemen rengeteg olyan dolog valósult meg, amiről korábban csak álmodtunk.

Ha valaki az egyetemekre gondol, elsőként a felsőoktatás jut az eszébe. Mennyire egyeztethető össze a felsőoktatási intézmény fő profilját alkotó oktatókkal az, ha attól eltérő – még ha nem is teljesen idegen – területen kezd el álmokat szövögetni, és azokat valósítja meg?

Ha bármilyen oktatásról, így például felsőoktatásról beszélünk, valójában emberi fejlődésről beszélünk. Az én fejemben a világ egységes, nincs szétszabdalt szakokra, iskolai szintekre, tantárgyakra, hanem minden mindennel összefügg. Így egyáltalán nem probléma, hogy a köznevelésben próbálkozunk valamiféle új dologgal. Jómagam tanárember vagyok, a rektorság egy lehetőség, hogy alázattal szolgáljunk egy jó ügyet, de végül is egy pozíció. Ha behunom a szemem, azokat a gyerekeket látom, akik bátortalanul mennek be az első osztályba, és keresik azt az embert, aki biztos fogódzót nyújt nekik, aki segíti majd őket felnőni és tudáshoz jutni. A pedagógusi hivatás örök kihívás. Szerintem a következő évszázadokban sem lesz más egy tanár feladata, egyetemünk pedig, mint a tanárképzés egyik fontos képzőhelye Magyarországon, igenis a kiváló hely ahhoz, hogy kidolgozzon egy ilyen programot.

A Komplex Alapprogram egyik alappillére a KAPOCS-iskolahálózat, amely a jövőben is hivatott tovább éltetni ezt a szemléletet, ezt a módszert. Mit lehet elmondani az iskolahálózatról most, hogy már a gyakorlatban is megindult a szerveződés?

Az iskolahálózat is része volt a vízióknak, a feltételek azonban menet közben alakultak ki. Mindig is úgy gondoltuk, hogy van nálunk az egyetemen egy tudásbázis, de nem adunk át belőle eleget. Miután a végzett hallgatókat kiengedjük a nagybetűs életbe, legfeljebb – ha szerencsénk van – egy-egy továbbképzésre térnek vissza az egyetemre, miközben szerintem ennél többet is tudunk adni egymásnak. Ez nem azt jelenti, hogy ne bíznának bennünk, vagy hogy ne lennének képesek egyedül is fejlődni, hanem azt, hogy mindig lehet tanulni a másiktól. Tehát ha problémájuk van az iskolában, és hozzánk fordulnak, akkor mi tudunk nekik segíteni, ugyanakkor ezzel bennünket is segítenek abban, hogy mi is úgy alakítsuk a saját portfóliónkat, a tantárgyrendszerünket, a továbbképzési anyagainkat, a terveinket, hogy tényleg használhatók legyenek. Éppen olyan legyen, mint amire szükségük van.

Előre meg kell határozni, hogy egy egyetemnek mekkora a teherbíró képessége, és körülbelül akkora hálózatot kell kiépíteni. Nem szabad nagyon nagyot, mert akkor nem tudunk mindenkire odafigyelni, csak általános kommunikációt tudunk folytatni. De nem lehet túl kicsi sem, mert akkor pedig csak egy kirakat hálózat lesz belőle. Egy éppen megfelelő méretű hálózatot kell

létrehozni, ahol emberi és szakmai kapcsolatok egyaránt kialakulnak, egy olajozottan működő, dinamikus rendszert, ami a 21. században szerintem létszükséglet. Az egyetem így könnyebben tájékozódhat arról, mi történik az iskolákban, az iskolák pedig segítséget tudnak kérni problémáik megoldásához. Ehhez olyan rendezvényekre, emberi találkozásokra van szükség, ahol az online világon túl, a pedagógusok ténylegesen együtt lehetnek, beszélgethetnek egymással, és egyfajta közösségépítés valósul meg.

A Komplex Alapprogrammal kapcsolatban sokszor elhangzanak az alábbi fogalmak: a 21. század iskolája, a jövő iskolája, a mai kornak megfelelő, innovatív iskola. Önt hallgatva mégis az merül fel az emberben, hogy inkább egy korszakokon és országghatárokon is átívelő szemléletről van szó. A KAPOCS-iskolahálózatra is igaz, hogy sokkal inkább lehetőségnek élük meg a pedagógusok, mintsem kötelezettségnek?

Minden gyermek egy kincsesbánya, ám úgy érzem, nem „aknázzuk ki” eléggé ezt a kincsesbányát. A Komplex Alapprogram módszertana lehetőséget ad arra, hogy a fiatalokból a lehető legtöbbet a „felszínre hozzuk”. Nagyon fontos eleme a hátrányos helyzetűek felemelése. Egyedülálló benne a játékos és a kapcsolódási pontok keresése, valamint együttműködésre nevelés is: a tantárgyak és tudományterületek, a tanultak és a tanulók mindennapjai közötti kapcsolódásoké, de az együttműködés hangsúlyozása révén az emberek közötti kapcsolatok fejlesztése is. Olyan kapukat nyitunk így ki, amelyek a hagyományos oktatási modellben csak nagyon nehezen tárhatók szélesre.

A Komplex Alapprogram egyes részei egyébként megtalálhatóak más európai – például a finn, észt – modellekben. Hiszek abban, hogy ha ilyen nyitott, kreatív gondolkodású fiatalok nőnek fel, akkor a világ előtt álló nagy problémák könnyebben megbeszélhetők, illetve megoldhatók lesznek. Egészen biztos, hogy a megoldás kulcsa nem pusztán a bonyolult fizikai, kémiai, biológiai, és gazdasági folyamatok feltárásában és megértésében, hanem az emberek közti kommunikációban rejlik. Ehhez olyan egyének kellenek, akik képesek nyitottan gondolkodni és távoli dolgokat is értelmesen összekötni. Amikor különböző országokban élő emberek leülnek egy közös ügyről tárgyalni, általában rengeteg időt elvesztegetnek azzal, hogy behelyezkedjenek a másik nézőpontjába – ha egyáltalán eljutnak idáig. Úgy gondoljuk, ha például egy sportos-mozgásos órán megjelenik a művészet, akkor a különböző területek összekapcsolásával hozzájárulunk, hogy nyitott szellemiségű emberek nevelkedjenek fel.

Természetesen nem gondolom, hogy a Komplex Alapprogram fogja megoldani a világ problémáit, de hogy a 21. században felnevelkedő fiatalok helyzetét akár a munkaerőpiacon, akár az élet más területein meg tudja könnyíteni, abban biztos vagyok. Hiszek benne, hogy az elkövetkező évszázadok minőségét az ember-ember viszonylatok fogják meghatározni, ehhez pedig az emberek nevelése a legfontosabb tevékenység. Nem az egyik legfontosabb, hanem a legfontosabb.

„Pedagógusnak lenni nem csak egy foglalkozás”

Dr. Pajtókné Dr. Tari Ilonával, az Eszterházy Károly Egyetem oktatási, képzésfejlesztési és tanulmányi ügyekért felelős rektorhelyettesével a megújuló pedagógusképzésről, az egyetemen zajló, kapcsolódó változásokról és a Komplex Alapprogram szemléletéről beszélgettünk.

Szöveg: **Indri Dániel Janisz, Sütő Gergő** | Fotó: Kakuk Dániel, Szántó György

Miként látja ma Magyarországon a pedagógusképzést, milyen változások történtek az elmúlt időszakban?

Az elmúlt években érzékeljük, hogy a kormány egyre nagyobb figyelmet fordít a pedagóguspálya presztízsének növelésére, a pedagógus-előmeneteli rendszer kidolgozására, működtetésére, anyagi források biztosítására. A tanárképzés kikerült a bolognai rendszerből, 2013-ban bevezették a kétszakos osztatlan tanárképzést. Úgy vélem, hogy mindez a magasabb minőségű pedagógusképzést célozza, hiszen a 4+1 éves (általános iskolai), illetve az 5+1 éves (középiskolai) tanárképzés során sokkal inkább célirányos a képzés, több olyan tantárgyat tanulhatnak a tanárjelöltek, amelynek hasznát vehetik majdani tanári munkájuk során. A már tanári vagy tanítói végzettséggel rendelkezők rövid ciklusú (2–4 félév) képzésben szerezhettek újabb tanári szakképzettséget, vagy emelhetik magasabb szintre a tudásukat.

Az elmúlt évtizedekben a tudás fogalma teljesen átalakult, az információk mennyisége hatalmasra duzzadt, a megszerzéséhez szükséges eszközök pedig megváltoztak. Átalakultak a társadalmi viszonyok, sok a nem teljes család, változott az erkölcsi értékrendszer, miként változtak az elvárások az iskolával és a pedagógussal szemben is.

Azonban egy dolog bizonyosan nem változott. Mindegy, hogy a múltban vagy a jelenben tekintünk a pedagógus hivatásra, nem kétséges, ez a hivatásrend az, amelynek minden időben a legfontosabb feladata a tudásátadás. Fontosak a könyvek, a képek, a hangok, az ismeretszerzés más forrásai, de a legfontosabb az ember, aki mindezt élénk tárja.

Pedagógusnak lenni nem csak egy foglalkozás. Elkötelezettséget jelent, nem pusztán egy szakma, sokkal inkább hivatás, amely igazi kihívást jelent, felkészültséget és kitartást vár el minden olyan embertől, aki e nehéz, de ugyanakkor gyönyörű pályát választja.

Az a tapasztalatunk, hogy az osztatlan tanárképzésben részt vevő hallgatóknak nagyobb a hivatástudatuk, motiváltabbak, mint korábban a bolognai típusú képzésben. Ennek ellenére sajnos országos jelenség, hogy a hátrányos helyzetű településeken a pedagógusok nehezebben vállalnak állást, mint a fejlett városokban.

Hogyan lehet motiválni a diákokat arra, hogy a pedagóguspályát válasszák?

Az elsődleges motiváló közeg a család, ezután következik az iskola. A szülő és a pedagógus által közvetített példa meghatározó a gyermek számára. Az iskola a nevelés klasszikus helyszíne, ahol a pedagógus személyes hatására a tanuló személyisége is változik. Ahogy azt Németh László, a 20. század kiemelkedő pedagógusegyénisége is megfogalmazta: „Azért vagyok pedagógus, hogy a természetnek nyers gyémántját szép vigyázattal csiszoljam kristályba.”

Dr. Pajtókné Dr. Tari Ilona
rektorhelyettes

Varázstorony

Természetesen közvetett eszközökkel is felkelthetjük a középiskolás diákok érdeklődését. Mi például az Eszterházy Károly Egyetemen – a pedagógusképzés több évtizedes hagyományára alapozva és a nemzetstratégiai célokat is figyelembe véve – 2017-ben beiskolázási stratégiát alkottunk. Mivel a pedagógusképzés intézményünk fő profilja, számba vettük az erősségeinket és a lehetőségeinket, és több mint 200 stratégiai célt fogalmaztunk meg a hallgatói létszám növelése érdekében.

A megvalósítás során sokféle tevékenységet végzünk, hogy a középiskolásokat a pedagógusi hivatás választására motiváljuk. Többek között pályatervezési szolgáltatást biztosítunk, ezt segíti hasonló tartalommal bíró honlapunk is (<https://tervezszelunk.uni-eszterhazy.hu/>). Varázstorony elnevezésű *Természettudományi Pályaorientációs és Módszertani Központot* működtetünk (<https://www.varazstorony.hu/>) az egyetemen. Ezáltal lehetőség van a folyamatos kapcsolattartásra a régióbeli iskolákkal. Diákjaik számára a szakjainkhoz kapcsolódó tanulmányi versenyeket, vetélkedőket, érdekes foglalkozásokat, élménynapokat, szakköröket, nyári táborokat szervezünk.

A tanárjelölt, a gyógypedagógus és 2020-tól a tanító szakos hallgatók képzési idejük alatt *Klebelsberg-ösztöndíjra* pályázhatnak, amelynek forrását a magyar állam biztosítja hallgatónként havi 25–75 ezer forint értékben. A Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program célja a hallgatók motiválása a hivatásuk szerinti tartós elhelyezkedésre, egyúttal az oklevél megszerzését követően álláshely biztosítása a részükre. Egyetemünk a *Gárdonyi Géza-ösztöndíjjal* is támogatja a hátrányos helyzetű, pedagógusképzésben tanuló nappali tagozatos hallgatókat.

Milyen újítások valósultak meg a pedagógusképzésben kifejezetten Egerben?

Egyetemünkön – beleértve a jogelődöket is – több száz éves hagyománya van a tanárképzésnek és a tanítóképzésnek is. A pedagógusképzés teljes portfóliójával rendelkezünk, a csecsemő- és kisgyermeknevelő szaktól a neveléstudományi doktori iskoláig. Már a 2015-ben megalkotott intézményi stratégiánkban deklaráltuk, hogy hazánkban élen szeretnénk járni a pedagógusképzésben. Ezzel összefüggésben az elmúlt években olyan fejlesztéseket hajtottunk végre, amelyek révén intézményünk a hazai köznevelés meghatározó szereplőjévé vált. Az Eszterházy Károly Egyetem immár négy helyszínen folytat oktató tevékenységet. Az egyetemnek Sárospatakon, Gyöngyösön, Jászberényben vannak campusai, míg Budapesten tankönyvfejlesztési és tankönyvkiadási munkát folytatunk az egyetemünk részévé vált *Oktatáskutató és Fejlesztő Intézetben (EKE OFI)*.

A megújuló tanárképzésben kulcselemnek véljük intézményünkben a *Pedagógusképző Központ (PKK)* magas szakmai kvalitású működésének biztosítását. Olyan pedagógusképzést, pedagógus-továbbképzést koordináló szervezeti egységet sikerült felépítenünk, amelyben szerepet kap a pedagógusképzés teljes spektrumára kiterjedő szakmai koordináló és felügyeleti rendszer működtetése, a szakmódszertanhoz kapcsolódó tevékenységnek a korábbinál hangsúlyosabb megszervezése, továbbá a 21. század kihívásaira adekvát módon reagáló tanártovábbképzési programok kidolgozása és működtetése. A Központ kiemelt feladata a pedagógusi tevékenységhez kapcsolódó szakmódszertani kutatások tervezése, szervezése. Az intézményben folyó pedagógiai kutatások szakmai támogatása – a tanári előmeneteli rendszer kiteljesítését szolgálva – a doktori iskolára készíti fel a pedagógusjelölt hallgatókat, végzett pedagógusainkat. A pedagógusképzésben szorosan együttműködünk a tankerületekkel, egyházi köznevelési intézményekkel, szociális intézményekkel. Elkötelezettek vagyunk abban, hogy segítsünk az iskoláknak megtalálni a számukra hiányzó munkatársakat, az intézményünkben végzett kiváló pedagógusainknak és hallgatóinknak pedig rálelni a nekik leginkább megfelelő munkahelyre. Ehhez megalkottuk, illetve működtetjük a *Pedagógus Állásbörze* honlapot (<https://allasborze.uni-eszterhazy.hu/>).

A pedagógusképzésben elért eredményeinket elismerve egyetemünk a köznevelés két szintjén végez országos jelentőségű feladatot. A köznevelésben

használatos **tartalomfejlesztést**, a nyomtatott és okostankönyvek fejlesztését egyetemünk munkatársai, kiemelten az EKE OFI alkalmazottai végzik. Az új, korszerű *Nemzeti Köznevelési Portált* (<https://portal.nkp.hu>) *informatikai kutatócsoportunk* fejleszti. 2015 óta egyetemünkön folyik a *Komplex Alapprogram (KAP)* fejlesztése, amely reményeink szerint **módszertani megújulást** eredményez a hazai köznevelésben. Megvalósítása kiemelt projekt keretében, európai uniós támogatással zajlik.

Célunk tehát, hogy olyan iskolát fejlesszünk, amelyben élményszerű a tanulás és a tanítás, boldog gyermekek és pedagógusok alkotják az iskola közösségét.

Hogyan kapcsolódhat a Komplex Alapprogram a pedagógusképzéshez?

A pedagógusképzésünket is a már említett szemlélet jegyében újítjuk meg. Szándékunk, hogy pedagógusjelölt hallgatóink egyetemi éveik alatt minden olyan képességet megszerezzenek, amellyel valóban felkészült pedagógusként kezdenek meg felelősségteljes munkájukat, úgy, hogy a tanítás élmény legyen számukra és tanítványaik számára egyaránt. Egyetemünk stratégiájának részét képezi egy olyan pedagógusképzési módszer megalkotása és működtetése, amelynek célja a pedagógusi hivatás legmagasabb szinten történő elsajátítása, a hallgatók felkészítése az elméletben tanultak professzionális gyakorlati alkalmazására. A tanárjelöltek munkájának a segítésére szakmai támogatórendszert működtetünk.

Gyakorlatorientált képzési rendszerünkhöz szorosan illeszkednek a Komplex Alapprogram céljai. A Komplex Alapprogramban a pedagógusok és a pedagógusjelöltek tanulástámogatásának az a célja, hogy szemléletbeli, pedagógiai és módszertani kultúraváltás következzen be a tudásban és szocializáltságban heterogén tanulói csoportok sikeres nevelésében-oktatásában. A KAP-ban kidolgozott tanulástámogatási elemeket implementáljuk a pedagógusképzési programunkba, minden oktatónk és hallgatónk számára elérhető.

Meggyőződésem, hogy egy oktatási intézmény akkor tud a 21. század kihívásaira reagálni tudó tanulási környezetet és innovációs potenciált kialakítani-hordozni, ha az ott dolgozó pedagógusok folyamatosan képzik magukat, módszertani repertoárjuk fejlődik a külső környezet (tudomány, társadalmi-technikai-gazdasági viszonyok stb.) változásaihoz, elvárásaihoz igazodva. Igaz ez a köznevelés és a felsőoktatás szintjére egyaránt.

„A programot alakítsuk az iskolához, és ne az iskolát a programhoz”

Interjú Révész Lászlóval

Révész Lászlót, a Komplex Alapprogram szakmai vezetőjét a projekt szakaszairól, jelenlegi helyzetéről és az eddigi eredményekről kérdeztük.

Szöveg: **Hegedűs Mihály** | Fotó: Kakuk Dániel

Hol tart jelenleg a Komplex Alapprogram?

A Komplex Alapprogram idén lép a harmadik, lényegében a fő szakaszába, mely az országos elterjesztéssel egyúttal a projekt legjelentősebb, leglátványosabb része. A fejlesztés, a program kidolgozása megvalósult, túl vagyunk a kipróbálás évén is. Most fog igazán nagy méreteket ölteni a program, hiszen nagyobb arányban kerül be a köznevelési gyakorlatba. Ezt azonban még megelőzi egy fontos lépés, egy ún. korrekciós szakasz, amelyben a bevezetési, kipróbálási időszak tapasztalatait összegezzük. Négy nagy területről érkeztek visszajelzések, melyeket feldolgoztunk és beépítünk a programba: az Oktatási Hivatal monitoringtevékenységéből, a Mérés, Értékelés Munkacsoport kutatásaiból, a Szakmai Támogatórendszerünkől, valamint az Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központ által gyűjtött adatokból. Ezek azok a szervezeti egységeink, illetve konzorciumi tagjaink, amelyek folyamatos kapcsolatban vannak az iskolákkal.

Hány iskolában voltak jelen a kipróbálás időszakában, illetve hány iskola csatlakozása várható a most következő kiterjesztésben?

68 iskola vezette be 2018 szeptemberében a Komplex Alapprogramot, ami igen jelentős szám, mert eredeti terveink szerint csak 30-50 iskolára számítottunk. Most, a kiterjesztés szakaszában, tehát 2019 szeptemberében 140 olyan iskola lép be a programba, amelyet az Eszterházy Károly Egyetem szakmai csapata képzett ki, így több mint 200 iskolában fog működni a program. Újdonság és nagyon fontos lépés a program életében, hogy a Szegedi Tudományegyetem és a Nyíregyházi Egyetem által képzett iskolák is most, 2019 szeptemberében vezetik be a Komplex Alapprogramot, ami körülbelül további 60-60 iskolát jelent. Elmondhatjuk tehát, hogy a 2019/2020-as tanítási évben a Komplex Alapprogramban részt vevő iskolák száma bőven 300 fölé fog emelkedni. Utána még két nagyobb ciklus következik, a 2020-as és a 2021-es bevezetési időszak, amikor is várhatóan további 150-150 iskola fog csatlakozni.

Országosan milyen a lefedettsége a Komplex Alapprogramnak?

Szerencsére országos lefedettségűvé és méretűvé vált a program. A már csatlakozott iskolákon kívül vannak még az EFOP-4.1.2-es projektet megvalósító iskolák is, amelyek egy másik konstrukcióban, jellemzően infrastruktúra-fejlesztésben vesznek

Révész László
szakmai vezető

részt, de vállalták a Komplex Alaprogram bevezetését is. Ez 109 iskolát jelent az országban, amiből nagyjából 70-et mi képeztünk ki, a többit pedig a Szegedi Tudományegyetem és a Nyíregyházi Egyetem. A Komplex Alaprogramot bevezető iskolák földrajzi elhelyezkedésén azért látszik, hogy a hozzánk tartozó öt (Pest, Heves, Nógrád, Fejér, Komárom-Esztergom) megyében, illetve a Szegedhez és Nyíregyházához közeli területeken, tehát az ország keleti részén kicsit hangsúlyosabb az arányuk, de egy év múlva a nyugati országrészből is biztosan csatlakozik nagyjából 70-100 iskola.

Bizonyos, hogy a sikeres bevezetéshez szükség lesz a Szakmai Támogatórendszer működésére. Hogyan készülnek erre, hogyan tudnak majd jelen lenni az összes csatlakozó iskolában?

Két nagy irányt dolgoztunk ki a szakmai támogatások tekintetében. Az egyik az ún. jelenléti támogatás (JTR), a másik az Elektronikus Szakmai Támogatórendszer (e-SZTR), amelynek megvan az az előnye, hogy nincsen térbeli és időbeli korlátja. Ennek segítségével egy online felületen tudjuk fogadni a pedagógusok és az intézményvezetők kérdéseit a program megvalósításával kapcsolatban. Több mint 40 támogatási területünkön minőségbiztosított válaszadási rendszert működtetünk. Ez a gyakorlatban úgy néz ki, hogy a fejlesztésben részt vevők adekvátan megválaszolják a kérdéseket, majd a válasz átmegy egy szűrőn, jóváhagyási folyamaton. A felmerülő problémákból gyakran ismételt kérdéseket (GYIK) is készítettünk.

Emellett azt is tapasztaltuk, hogy az elektronikus felület mellett nagyon kedvelt a jelenléti szakmai

támogatás, aminek további két formája van. Az egyik az intézményvezetői támogatórendszer, a másik pedig a pedagógusok támogatása. Az intézményvezetőt más-hogyan kell segíteni, őt inkább a napi gyakorlatban, az órarend készítésében, az órák kiosztásában, az óraterhelésben tudjuk támogatni. Erre kidolgozott alternatíváink vannak, másként működik a program egy kis iskolában, és másként egy nagyban. Az intézményvezetői támogatóink felkészültek e sajátosságok kezelésére. Körülbelül 30-40 fő intézményvezető-támogató, akik el tudnak menni a helyszínre, és ott célzottan tudnak segíteni.

A pedagógusok esetében szintén két lehetőség van a jelenléti támogatások területén. Az egyik a DFHT (Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthban) tanulási-tanítási stratégia utánkötése. Ennek keretében négy óratervet készítenek a programhoz csatlakozó pedagógusok. Ezeket feltöltik egy elektronikus felületre, szakmai támogatóink pedig áttekintik őket, fejlesztő célú javaslatokat tesznek, segítséget nyújtanak, hogy ezt a stratégiát a legjobban tudják alkalmazni a pedagógusok az iskolában. A másik nagy terület az alprogramok foglalkozásaihoz kapcsolódó támogatás, amikor is a szakmai támogatók kimennek a helyszínre, megnézik egy-egy órát, hospitálnak, és utána fókusz-csoportos értékelésre kerül sor. E foglalkozások támogatásának is két része van. Az egyéni támogatás során egyedül megy ki a támogató egy tanárhoz, a kiscsoportos támogatás esetében pedig az adott iskolából vagy a környező iskolákból érkeznek pedagógusok, és közösen dolgoznak fel egy órát a szakmai támogató mentorálása mellett.

Nagy hangsúlyt fektetnek arra, hogy a Komplex Alapprogramot iskolára szabottan vezessék be. Az említett kiscsoportos foglalkozások, fókuszcsoportos beszélgetések is szerepet játszanak abban, hogy a meglévő iskolai jó gyakorlatokat beépítsék a Komplex Alapprogramba?

Alapvetően éppen az a célja a Szakmai Támogatórendszerek és a helyszínrre kimenő támogatóknak, hogy megismerjék az iskolát, az iskola sajátosságait. Itt utalnánk egyik alapelvünkre, az adaptivitásra, mely szerint nagyon fontos, hogy mindig a programot alakítsuk az iskolához, és ne az iskolát a programhoz. Természetesen bizonyos változásokra az iskolában is szükség van ahhoz, hogy jól működjön a program, de pont az a cél, hogy a meglévő jó dolgok (ez lehet a tehetséggondozás, egy művészeti ág, egy sportos tartalom stb. az iskolában) ne vesszenek el, hanem megtaláljuk azt, hogyan illeszthető össze, hogyan integrálható a két terület.

Született-e már ebben a szakaszban felmérés arról, hogy a pedagógusok hogyan fogadják a programot, milyen nehézségekkel találkoznak, mi az, amit pozitívan fogadnak?

Van egy kiterjesztett mérés-értékelési rendszerünk, amely három nagy lépcsőben beérkező adatokat rendszerez. Az egyik adatahalmaz a bevezetési, tehát a szeptemberi időszaktól származik (ezzel lényegében a képzésekkel kapcsolatos tapasztalatokat mérjük fel), majd sor kerül egy évközi, illetve egy tanév végi felmérésre is. A felmérésekben egyaránt megkérdezzük a pedagógusokat, az intézményvezetőket, valamint a szülőket és a tanulókat is. Alapvetően az látszik, hogy a képzéseink, a továbbképzéseink nagyon erősek, nagyon gyakorlatorientáltak, és kifejezetten a programra fókuszálnak. Ezekre igen kedvező visszajelzéseket kaptunk. A megvalósításban látszanak azok a területek, ahol kisebb finomításra vagy pontosításra van szükség. Ilyen pl. a „Te órát” koncepciója vagy az alprogramok időrendben és az iskola életéhez illeszkedő elhelyezése. Ezek azok a területek, amelyek a korrekciós időszakot megalapozták. A mérés-értékelési tapasztalatrendszerre és a feldolgozott eredményekre támaszkodva határoztuk meg, melyik területet érdemes továbbfejleszteni a programban.

Vannak-e közelgő rendezvények a projekt életében, ahol találkozhatunk a Komplex Alapprogrammal?

Most, hogy bővült az iskolalistánk, már elég sok csatornán és helyszínen ott vagyunk. Fontos, hogy a tankerületekkel és a Klebelsberg Központtal folyamatosan egyeztetünk, és a 2020-as bevezetést tervező iskoláknak fogjuk már az intézményvezetői felkészítéseket, tájékoztatókat tartani. Elindult továbbá az Élmenysuli-pályázatunk és a KAPOCS-iskolahálózat is. Szeptember környékén egy rendezvény keretében fogjuk az iskolahálózat tagjait, illetve az Élmenysuli címet elnyerőket elismerni és fogadni.

Egy éve egy interjúban azt mondta, fontos cél a következő tíz évre, hogy az Éléménysuli-hálózat, az iskolák együttműködése megvalósuljon. Ebben látszanak már az eredmények?

Nagyon biztató az első néhány lépés, amit tapasztalunk az iskolahálózatba történő jelentkezésekkel kapcsolatban. Sőt, van egy olyan szerveződés is, aminek nagyon örültünk: az egymáshoz közeli vagy egymással jó viszonyt ápoló iskolák felvették egymással a kapcsolatot, és segítik egymást. Egyébként a mai napig több mint 30 iskola jelentkezett az iskolahálózatba, ami a 68 iskolából rendkívül jó arány, a 2018-as bevezetésű iskoláknak közel fele már része a KAPOCS-iskolahálózatnak. A 2019-es bevezetésű iskolák az őszi folyamán tudnak majd jelentkezni. Az iskolahálózatnak két szintje van, az első, belépő szintje az iskolahálózati tagság (KAPOCS-partnerintézmény). Itt a belépési feltételek alacsonyabbak, akár a képzésben részt vevők számát, akár a program elemeinek a megvalósítását nézzük. Az Éléménysuli címre azok az iskolák jelentkezhetnek, amelyek mintaszerűen, példaértékűen valósítják meg a programot, illetve annak elemeit. Hiszen, mint korábban már többször is elhangzott, a programnak sok eleme szabadon választható, ez kvázi egy keretrendszer. Éléménysulivá az az intézmény tud válni, amelyik az általunk kínált és biztosított programelemek mindegyikét beépíti a napi gyakorlatába, és aszerint működik.

Milyen eredménnyel lenne elégedett a következő tanév végére, hova kellene, hogy eljusson a Komplex Alapprogram?

Azt gondolom, hogy a korrekciós szakasz eredményeként nagyon sok olyan innovációt, újdonságot fogunk tudni megvalósítani, ami segíti az iskolákat. Azzal lennék elégedett, ha a jól működő képzési rendszerünk és Szakmai Támogatórendszerünk mellett a most megújuló elektronikus felületeink is olyan szintre jutnának, hogy valóban maximális segítséget tudjanak nyújtani az iskoláknak. Akkor a programmal egy olyan stabil állapotot tudnánk elérni, amelyben a program működése kerülhetne a fókuszba, a fejlesztési szakaszt pedig már magunk mögött hagyhatnánk.

„Az iskolának a gyermekek személyiségének és identitásának erősítésére kell összpontosítania”

Interjú Jukka Sinnemäkivel

A sikeres oktatás kulcsát a motivált tanárok jelentik, akik képesek a gyerekeket is motiválni – véli **Jukka Sinnemäki** finn pedagógus és oktatásfejlesztési szakember, aki a finn módszerről, saját elképzeléseiről, a jövő iskolájáról és a Komplex Alapprogram hatékonyságáról beszélt lapunknak.

Szöveg: **Sütő Gergő** | Fotó: Kakuk Dániel

Jukka Sinnemäki finn pedagógus és oktatásfejlesztési szakember

Tökéletesen beszél magyarul. Hogyan került kapcsolatba Magyarországgal?

Pontosítanék, sajnos még nem beszélek tökéletesen magyarul, de folyamatosan tanulom a nyelvet. Kapcsolatom Magyarországgal 1999-ben kezdődött. Akkoriban neveléstudományi tanulmányokat folytattam, és a professzorom, Kari Niinistö felajánlotta a lehetőséget, hogy Kecskeméten folytassam és fejlesszem tovább néhány korábban elkezdett projektjét. Idővel a kötődésem az országhoz egyre szorosabbá vált. Szeretem Magyarországot, az itt élő embereket, vendégszeretetüket és a magyar nyelvet is. Amikor Magyarországra jövök, úgy érzem, mintha hazajönnék.

Tanárként sokat tesz az oktatás minőségének javításáért. Hogyan foglalná össze a híres finn módszert?

Megvan az alaptanterv, amit mindannyian használunk, de tanárként nagyon sok lehetőségünk van, hogy a mindennapi oktató-nevelő munkában a saját tehetségünket és módszereinket alkalmazzuk. Véleményem szerint a sikeres oktatás kulcsát a motivált tanárok jelentik, akik képesek a gyerekeket is motiválni. Ennek a motivációnak a fenntartása három alapvető dolgot igényel: autonómiát, kompetenciát és kapcsolódást. Az autonómia saját döntéseink ellenőrzésének a joga. Az egyéneknek ugyanis tapasztalatokra van szükségük a tanulás irányításához. Kompetencián azt értem, hogy a gyermek használhassa a tudását és az erősségeit, ezáltal gyűjtsön pozitív tapasztalatokat, és szerezzze meg a jövőbeli tanulása alapjául szolgáló képességeket. A közösség és az emberi kapcsolatok pedig a kapcsolódás révén általános támogató struktúrával vesznek körül, motiválnak és lendületet adnak a tanuláshoz.

Világszerte elismert tanár. Miben rejlik a titka? Kérem, meséljen kicsit az óráiról, a módszereiről!

Minden egyes tevékenységem és erőfeszitésem mögött az a szenvedély áll, hogy értelmes és élvezetes munkát végezhetek. De a lelkesedésem önmagában nem lett volna elég. Bátorító, megbízható és rugalmas munkaközösségre is szükségem volt, a tanulók és szüleik támogatása pedig szintén nélkülözhetetlen.

Mindezek kiindulópontja a biztonságos környezet. Biztonságos környezetben a gyermekek ki merik mutatni az érzéseiket, ami jó alapot teremt a jövőjükre nézve. Sajnos a jóllétükről szóló beszélgetés sokszor csak akkor kezdődik el, amikor már rosszul érzik magukat.

Munkám során szembesültem kudarccal, ugyanakkor a sikert is megízlelhettem. De ez mindenkire igaz: tanárra, szülőre, gyerekekre egyaránt. A diákok megbecsülése és tisztelete szilárd alapot teremt a fejlődésükhez elengedhetetlen bizalom kiépítéséhez. De ennek a tiszteletnek nem szabad az eredményeikhez igazodnia. Emberi méltóságuk és annak tisztelete alapvető emberi jog.

Ezért az iskolának a gyermekek személyiségének és identitásának erősítésére kell összpontosítania, növekedésük és fejlődésük aktív támogatásának részeként. Tapasztalataim szerint a tanár-diák kapcsolat nagyon fontos tényező, amelyet gyakran figyelmen kívül hagynak. Mattila finn neveléstudományi szakember a következőképpen ír a gyermekek méltóságáról: „A gyermek létezésének értelme maga a gyermek – egy olyan emberi létező, akinek élete gyermekkorban kezdődik. A gyermeknek mindig is van belső értéke. Más szavakkal: a gyermek önmagában értékes, nem pedig valaki más boldogságának eszközeként.”

A tanárok, az oktatók és a szülők már pusztán azzal óriási dolgot vinnének végbe, ha csak ezt az egy üzenetet eljuttatnák a gyermekekhez. Amikor aktívan részt veszünk gyermekeink mindennapi tevékenységeiben, az jelzi az életük iránti érdeklődésünket: a gyermek mindig a középpontban van.

A más emberekkel való találkozás bátorságot igényel. Tanárként is bátorságra és alázatra van szükségünk, hogy felfedjük igazi énünket. A tanári pályán a legnagyobb kihívást valószínűleg az jelenti, hogy megmutassuk teljes valónkat összes gyengeségünkkel és bizonytalanságunkkal együtt.

Az alábbi videók egyébként tökéletesen összefoglalják a tanításról alkotott elképzeléseimet, módszereimet: shorturl.at/tGW35

Mely képességek a legfontosabbak Ön szerint a tanári pályán?

A bizalom, rugalmasság, gondoskodás, humorérzék, következetesség, igazságosság.

Szerepelt néhány eseményen, amelyet a Komplex Alapprogram keretében szerveztek. Honnan szerzett tudomást a programról?

Szoros együttműködésben vagyok dr. Fenyvesi Kristóffal, az ElményMűhely szakmai hálózat alapítójával. Projektjeink során találkoztam a Komplex Alapprogrammal.

Mit gondol a projektről?

A Komplex Alapprogram kiváló eszköz arra, hogy kapcsolatot teremtsen az emberek, a tanárok, a diákok, az iskolák vagy egyáltalán bárki között. Olyan rugalmas módszer, amely segít, hogy kreatívabbá és motiváltabbá váljunk, emellett több újítást is tartalmaz. Meghatározó eleme a gyakorlatias, aktív munkavégzés, úgy gondolom, ez felgyorsítja a tanulást. Sok esetben a munka eredménye szemmel látható.

Hogyan fejlesztheti ez a program a magyar köznevelést?

Ez a program ugyanúgy javíthatja a magyar oktatást, mint bármely más módszer, amely több szabadságot és teret ad a tanároknak, a diákoknak és az iskoláknak. A jövő generációt oktatjuk. Fontos, hogy sok különféle készséggel és tudással ruházzuk fel őket. Lehessenek és legyenek is szenvedélyesek a jövőjükkel szemben. Személy szerint remélem, hogy a Komplex Alapprogram új utakat mutat és nyit meg a tanítás-tanulás terén Magyarországon. Bízom benne, hogy a magyar oktatásirányítás látja ennek a programnak az előnyeit, és támogatja a megvalósítását.

Ha valamit megbecsülnek, az sokkal erősebb alapot ad, és megteremti a siker lehetőségét.

Alprogramok a Komplex Alapprogramban

Magyar István
munkacsoport-vezető

Magyar Istvánnal, a Komplex Alapprogram (KAP) alprogram- és munkacsoport-vezetőjével áttekintettük a Komplex Alapprogram alprogramjait, az elmúlt év eredményeit és a jövőben várható fejlesztéseket.

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** | Fotó: Kakuk Dániel

Mi volt az alprogramok létrehozásának indoka?

A Komplex Alapprogramot öt alprogram erősíti, ezeken keresztül valósul meg a módszertani megújulás. Az Életgyakorlat-alapú, a Digitális alapú, a Testmozgásalapú, a Logikaalapú és a Művészetalapú alprogram koncepcióját a fejlesztési fázisban a fejlesztők konszenzussal alakították ki, mert úgy gondolták, ezek azok a területek, amelyek segíthetik a végső célok elérését. Az alprogramok jellemzően két szinten jelennek meg az iskolában. Egyrészt délutáni foglalkozások keretében gazdagítják az ismereteket, és fejlesztik a program fő célkitűzéseiben szereplő készségeket, képességeket. Másrészt megjelennek a délelőtti tanítási órákon is, az ún. komplex órák keretében. Ezek a Nemzeti alaptanterv (NAT) alapján felépülő, a hagyományos tananyagot feldolgozó tanítási órák, azonban egy, két, maximum három alprogrami tartalom is megjelenik rajtuk.

Bemutató röviden az egyes alprogramokat?

Természetesen. A **Testmozgásalapú alprogram** az egyetlen olyan alprogram, amely a komplex órák mellett konkrét tanítási órához is kötődik, hiszen a fejlesztők a testnevelésórák megújítására, élményszerűvé tételére is gondoltak. Emellett célul tűzték ki, hogy a mozgásos tanulás osztálytermi környezetben is megvalósulhasson, de törekedtek a mozgásos szabadidős tevékenységek újszerű megszervezésére is. Nyilvánvaló, hogy ezek a tartalmak eddig is jelen voltak az iskolában, azonban nem voltak ilyen koherensen, a legmodernebb elképzelések alapján átgondolva. Az alprogram az iskolában előforduló mindenfajta testmozgásra támaszkodik, célja, hogy az élményszerű testmozgást, a mozgásos tanuláson alapuló módszereket integrálja a tanítási folyamatba, legfőképp pedig az, hogy a gyerekekben alapvető szükségletként jelenjen meg a fizikai aktivitás, hiszen tudjuk, milyen fontos, hogy egészségtudatos életmódot folytassanak a későbbiekben is.

Az **Életgyakorlat-alapú alprogram** kifejezetten az életben hasznosítható kompetenciák fejlesztésére koncentrál, tehát nem az iskolai bevényt vették alapul a fejlesztők. Hat tartalmi csomópont mentén alakították ki az alprogramot, ezek az egészséges életmód, a környezettudatosság, az állampolgári felelősség, az életút-támogató pályaorientáció, a család- és párválasztás, az érzelmi intelligencia fejlesztése és a szociális készségfejlesztés. Ezeket szintén újfajta szemlélet alapján dolgozzák fel az iskolákban.

A **Művészetalapú alprogrammal** kapcsolatban nagyon fontos hangsúlyozni, hogy nem a művészképzésre koncentrál, tehát nem kíván konkurrálni az alapfokú művészeti intézményekkel, hanem a művészet eszközeivel szeretné a gyerekek személyiségét fejleszteni. Valamennyi művészeti ág megjelenik a foglalkozásokon, tehát kifejezetten komplex alprogramról van szó.

A **Logikaalapú alprogram** sem egy konkrét tanítási órához kötődik, hanem a logika, azon belül is a problémamegoldó gondolkodás fejlesztése a cél, ami nem könnyű feladat. Az alprogrami foglalkozásokon a táblás játékoktól kezdve a kártyajátékokig,

illetve a tantervi tartalmak játékos feldolgozásán keresztül is kiválóan lehet fejleszteni a gyerekek kompetenciáit.

A **Digitális alapú alprogram** jelentőségét talán nem kell hangsúlyoznom, hiszen rohamos léptékkal fejlődik a technológia, a gyerekek már egészen kiskoruktól kezdve ebben a digitális környezetben nőnek fel, és ezért az iskola sem zárkozhat el ezeknek az eszközöknek a használatától. Nagyon sok negatív példa is van ugyan, például a túlzott eszközfüggőség, de mi éppen ezeket szeretnénk kiküszöbölni. Az alprogram is olyan területekre összpontosít, amelyeken a gyerekeknek erős a motivációjuk (pl. a Facebook oktatási célú felhasználása történelem- vagy magyarórán, amikor a diákoknak a tananyagban szereplő személy profilját kell megalkotniuk). Emellett újszerű nevelési elvek mentén igyekszünk megtanítani a tudatos eszközhasználatot úgy, ahogy azt elvárjuk a jövő generációjától.

Miként tudnak majd igazodni az alprogramok az új Nemzeti alaptantervhez? Tervezik az alprogram felülvizsgálatát?

Igen, mindenképpen. Az új Nemzeti alaptantervnek való megfeleltetés alapvető célkitűzésünk volt már a program elindításakor. Amikor az új NAT megjelenik, és bevezetik az intézményekben, akkor a KAP-ot is újra áttekintjük, és a megváltozott tantervi tartalmakhoz igazítjuk.

Jelenleg is folyik egy korrekciós szakasz. Az első év tapasztalatai alapján mit tud elmondani az alprogramokról? Miért van szükség korrekciókra?

A program kezdetén a fejlesztők két éven keresztül igyekeztek körültekintően, minden szempontot figye-

lembe véve kialakítani az elképzelésüket. A fejlesztési folyamat azonban nem zárult le, hiszen az alprogramok éles helyzetben, tantermi környezetben is ki kellett próbálni. Erre – mintegy úttörőként – 68 intézmény vállalkozott a most lezárult, 2018/2019-es tanévben. Ezek az iskolák vállalták, hogy egy éven keresztül folyamatosan visszajelzést adnak nekünk a tapasztalataikról, melyeket a Mérés, Értékelés Munkacsoport összegzett. A mostani korrekció gyakorlatilag az egyéves kipróbálási szakasz tapasztalatai alapján történik. Kisebb-nagyobb módosításokat hajtunk végre, a legfontosabb viszont az, hogy azok az intézmények, amelyek a következő tanévben, tehát 2019 szeptemberétől vezetik be a programot, már olyan dokumentumokkal találkozhatnak, amelyeket az elmúlt év tapasztalatai alapján frissítettünk. Tehát a nyár folyamán az összes alprogrami, komplex órai és DFHT-s (Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthoz) anyag korrekción megy át.

Ön a képzések, felkészítések rendszeres résztvevője. Milyen visszajelzések érkeznek a pedagógusoktól?

Nagyon széles a paletta. Egyrészt a köztudatban az él, hogy ha egy pedagógus elvégez egy továbbképzést, akkor azzal gyakorlatilag már el is sajátította az anyagot, és képes is alkalmazni. A pilot- (kísérleti) év azonban megmutatta, hogy nálunk ez nem így van. Itt egy hosszabb folyamatról van szó. Már a képzéseken is rengeteg kérdés merült fel a pedagógus kollégákban, a bevezetés, a tanítás során pedig ezek újból felvetődtek. Olyan alapvető kérdéseket is feltesznek, mint hogy mi az a komplex óra, mi az alprogramok jelentősége, de a módszertani kiadványokkal kapcsolatban is sok visszajelzést kapunk. Sokszor másként gondolják az azokban foglaltakat, esetleg egy iskola pedagógusa szerint az

adott módszer náluk nem alkalmazható. Erre mindig azt mondom, hogy bár nincsen két egyforma iskola, a fejlesztés során nyilván nem lehetett minden tényezőt figyelembe venni. A fejlesztők egy átfogó koncepciót igyekeztek kialakítani, a mostani korrekciós szakaszban ellenben már van lehetőségünk a finomhangolásra.

A visszajelzések során felvetődnek olyan koncepcionális kérdések is, mint hogy miként tudják a Komplex Alapprogram egyes elemeit bevezetni az iskolák. Van ugyanis intézmények, melyek ezt gond nélkül meg tudják valósítani, míg másoknak ez nehezebb. Ezért nagyon fontos az adaptivitás, hiszen nem az iskolát kell a KAP-hoz igazítani, hanem éppen fordítva. Nyilván vannak a programnak olyan területei, ahol ezt könnyebben meg lehet tenni, például eldönteni, hogy hányszor legyen egy héten ráhangoló beszélgetés, vagy hogy az alprogramok délutánonként miként szervezhetőek meg. Ezekben viszonylag rugalmas a rendszer. Vannak azonban olyan elemek is – például a DFHT tanítási-tanulási stratégia –, amelyek a program lényegét adják, ezeket mindenképpen be kell vezetni.

Ahhoz, hogy valaki alprogrami foglalkozásokat tarthasson, el kell végeznie az adott alprogrami képzést. Mi történik egy-egy ilyen képzésen?

Mi a Komplex Alapprogramban nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy a pedagógusok mindig előre tudják, mi fog történni egy-egy képzés alkalmával. Jellemzően valamennyi továbbképzés blended típusú, 30 órás, ebből 10 óra távoktatás, 20 óra kontaktóra. Az e-learning képzésben az alprogramok koncepciói lettek feltöltve egy elektronikus felületre. A kontaktórákon a korábban már a távoktatáson elsajátított tananyag gyakorlati megismerése történik, ennek megfelelően az Életgyakorlat-alapú alprogram esetén például egy konkrét alprogrami foglalkozást élhetnek át a résztvevők képzésvezető segítségével. Ezt később közösen kielemezik, megbeszélik, hogy mi miért történt, és miért éppen azt a módszert használták. A továbbképzések végén az adott alprogram vagy egy komplex óra foglalkozástervét kell elkészíteni. A képzést követően azonban a pedagógusok segítségére van a Szakmai Támogatórendszer (SZTR), melyben jellemzően a fejlesztők vagy a képzésvezetők vesznek részt. Ők évközben az iskolák kérésére kilátogatnak az intézményekbe, azonban fontos hangsúlyozni, hogy ezek nem minősítő jellegű látogatások. Eddig egyébként 83 életgyakorlat-alapú alprogrami képzésen vagyunk túl, melyeken 13 képző kolléga irányításával több mint 1500 pedagógus szerzett tanúsítványt. A visszajelzések pozitívak, a résztvevők alapvetően elégedettek a képzéseinkkel.

Az elmúlt időszakból már bőven rendelkezésre állnak óravázlatok, jó gyakorlatok. Mit lát, a pedagógusok motiváltak abban, hogy megosszák egymással a módszereiket?

Igen, erre egyrészt nagyon nagy az igény, másrészt kialakulóban van egy hálózatosodás, vagyis a kollégák összedolgoznak. Az egész rendszer úgy van kitalálva, hogy amikor egy-egy intézményt meglátogatunk, akkor

a beszélgetéseken nemcsak az adott intézmény tantervűlete vesz részt, hanem a közvetlen környezetében működő, kis földrajzi távolságban lévő iskolákból is érkeznek pedagógusok. Ezekben a találkozókon mindig tapasztalatot cserélnek, megosztják egymással jó gyakorlatukat, ami rendkívül hasznos és előremutató.

Ha valaki belecsöppenne egy Életgyakorlat-alapú alprogrami foglalkozásba, mit tapasztalna, hogyan épül fel egy ilyen óra?

Alapvetően a DFHT-módszertant alkalmazzuk. Az Életgyakorlat-alapú foglalkozásokon olyan szituációkat hozunk létre, amelyekben a gyerekeknek meg kell nyilvánulniuk, tehát beszéltetjük őket, mert azt gondoljuk, a gondolkodásukat ez fejleszti a legjobban. Célunk, hogy a mindennapi életben felvetődő kérdésekre is minél több választ kaphassanak a gyerekek úgy, hogy közben nem minősítjük egyik választ sem, csupán minden résztvevő elmondja a saját véleményét. Hiszen az a jó, ha minél több megoldási módot ismer a diák, majd eldönti, hogy melyik lesz neki a legmegfelelőbb. A foglalkozásokon nagyon gyakori a vita, a megbeszélés, a bemutatás mint módszer, tehát a különböző, korábban már említett hat témakört ezek segítségével dolgozzuk fel. Ezt nagyon fontos és hangsúlyos újításnak tartom, hiszen egészen eddig az a felfogás uralkodott, hogy a tanórákon a gyerek akkor jó, ha csendben van, minél kevesebbet szólal meg. Az utóbbi időben történt már ugyan kísérlet ennek a megváltoztatására, ám ez csak apró lépésekkel megy át az iskolai gyakorlatba. Mi az Életgyakorlat-alapú alprogramban, a DFHT-val és a KIP-pel (Komplex Instruktív Program) együtt éppen ezen szeretnénk változtatni. Azért, hogy aktív, kommunikatív gyerekeket neveljünk.

Milyen hosszabb távú terveik vannak az alprogrammal kapcsolatban?

Az Életgyakorlat-alapú alprogramnál azt tapasztaltuk, hogy a pedagógusoknak nagyon nagy igényük van újabb módszertani kiadványokra, amelyek segítik pontosan megérteni és a napi gyakorlatba átültetni a módszertant. Ez azért is fontos, mert most már van rálátásunk, tudjuk, mi az, ami a valóságban problémát jelent a pedagógusoknak, amit az eredeti fejlesztésnél nem tudhattunk. Terveink között szerepel, hogy az összes alprogramot áttekintjük, és a tapasztalatok alapján továbbfejlesztjük.

(Az interjú 2019. augusztus 10-én készült.)

Az előzőekben részletezett Életgyakorlat-alapú alprogramon túl a további alprogramok eddigi eredményei és terve:

■ TESTMOZGÁSALAPÚ ALPROGRAM

Az elmúlt tanév igazi próbája volt a Testmozgásalapú alprogramnak, hiszen olyan korábbi, nagy jelentőségű oktatás-szakpolitikai fejlesztésekhez kapcsolódik, mint például a mindennapos testnevelés bevezetése. Az első tanév tapasztalatait összegezve elmondható, hogy a fejlesztés a kitűzött célokat megvalósította, az iskolai implementáció jól sikerült. Ma már nem mondhatjuk, hogy a mindennapos testnevelés újszerű lenne, ugyanakkor az iskolai szintű megvalósítása sokféle. Itt jelenik meg a program értéke és kettőssége: egyrészt önálló alprogram, másrészt a mindennapos testnevelés megvalósításához nyújt megoldási javaslatokat az alprogram két tartalmi eleme is, a testnevelésóra módszertanra épülő tartalmi fejlesztése és az iskolai kötetlen (szabad) időhöz kapcsolódó, önkéntes testmozgásprogramok. Az alprogram ezáltal mind a kötelező testnevelésóra, mind a diáksportszakkör megvalósításában segítséget nyújt.

A Testmozgásalapú alprogram a NAT fejlesztési területei (nevelési célok) közül kapcsolódik a testi és lelki egészségneveléshez, a fenntarthatósághoz, a környezettudatossághoz, a pályaaorientációhoz és a tanulás tanításához is. Az alprogram eredményei több irányból is visszacsatolásra kerültek (kutatási tevékenységből, szakmai támogatáson keresztül), melyek fókuszában természetesen az alprogrami tartalmak álltak. A visszajelzések alapján a szakmai kiadványok, a módszertani eszköztárak és a pedagógusok rendelkezésére bocsátott feladatgyűjtemények, tankockák, linkek napi szinten segítik a testnevelést tanítókat, illetve az alprogrami foglalkozást tartó pedagógusokat. Ennek alapján elmondható, hogy az alprogram elérte kitűzött célját.

A további tervek között szerepel a Mérés, Értékelés Munkacsoport által készített elemzések és az SZTR-ből érkező visszajelzések összehangolása és a program korrekciós szakaszában az alprogram továbbfejlesztése oly módon, hogy az alprogramot a program alapelveinek megtartása mellett tegyék könnyen használhatóvá és felhasználóbaráttá.

■ LOGIKAALAPÚ ALPROGRAM

A 2018-as év a fejlesztések időszaka volt a Logikaalapú alprogram esetében is: elkészültek azok a kiadványok, amelyek meghatározzák az alprogram fő irányvonalait: a logikaalapú tanítási-tanulási megközelítések elméleti háttér tanulmánya, az alprogram koncepciója, a pedagógus-továbbképzés online és kontaktóráihoz készült tananyag, a képzés résztvevői és képzői kézikönyve. Kidolgozták a Logikaalapú alprogram módszertani eszköztárát, amely a programhoz csatlakozó iskolák pedagógusainak legfőbb segítsége lesz a gyakorlati megvalósításban.

A 2018/19-es tanévben 68 általános iskola részvételével elindult a program kipróbálása, melyet több ezer pedagógus képzése előzött meg. 2018 nyarán (1. ciklus) 24 logikaalapú alprogrami képzést tartottunk, az őszi időszakban (2. ciklus) 28, 2019 tavaszán (3. ciklus) pedig további 20 képzés zajlott. Átlagosan 20-25 fős képzésekkel számolva ez azt jelenti, hogy a projekt első felében mintegy 1400-1750 pedagógus teljesítette a logikaalapú alprogrami képzést.

A Mérés, Értékelés Munkacsoport által készített felmérések alapján elmondhatjuk, hogy a résztvevők alapján véve elégedettek voltak a képzésekkel. A struktúrával (10 óra online + 20 kontaktóra) a válaszadók 85%-a elégedett volt, a képzés időtartama és a tartalom a válaszadók 86%-a szerint volt megfelelő. Az első képzési ciklus elégedettségi kérdőívei alapján (öt fokozatú skálán való értékelés) a válaszadók szerint a teljesíthetőség (4,68), a képzők teljesítménye (4,68), az ellenőrzés módja (4,44), a képzői visszajelzés támogató jellege (4,47), az alkalmazott módszerek (4,42) megfelelőek voltak. A Logikaalapú alprogram mind a kontaktórák, mind az online tananyag értékelése alapján az 1-2. helyen szerepel az alprogramok között. Mindezek mellett természetesen kritikát is megfogalmaztak a résztvevők, melyet megfogadva szeretnénk tökéletesíteni a képzésünket: a kontaktórákat még gyakorlatiasabbá tesszük, nagyobb hangsúlyt fektetünk az óratervezésre, valamint módszereinket a hátrányos helyzetű, kiemelt figyelmet igénylő, sajátos nevelési igényű gyermekeket nevelő pedagógusok számára is jobban hasznosíthatóvá tesszük.

A 2018/19-es tanév során a Szakmai Támogatórendszeren keresztül képzőink maguk is megtapasztalhatták, hogyan tudják a pedagógusok a gyakorlatban megvalósítani a képzésen tanultakat. E téren is pozitívak a tapasztalataink. A gyakorlati munkát leginkább segítő módszertani eszköztár, melyben minden évfolyamra a teljes tanévre kidolgozott foglalkozásterveket adunk közre, idén szeptembertől lesz elérhető a pedagógusok számára a Tudástárban.

■ MŰVÉSZETALAPÚ ALPROGRAM

Az alprogram tartalma tükrözi a művészetek sokszínűségét. Nem tesz különbséget a művészeti ágak között, így azok azonos mértékben jelennek meg a képzéseken, ugyanakkor követik a Komplex Alprogram egyik legfőbb alapelvét, az adaptivitást is, azaz bizonyos keretek között az egyes művészeti ágak arányai a mindennapi gyakorlatban a tanulók érdeklődési körének megfelelően alakíthatók. Ez a rugalmasság szabad kezet ad az alprogrami foglalkozást tartó pedagógusoknak, engedi kibontakozni a kreativitásukat és a tervezési kompetenciáikat. A módszerrel kapcsolatban jó tapasztalataink vannak. A sokszínű képzési tartalomnak köszönhetően a pedagógusok az általuk kevésbé ismert művészeti ágakba is betekintést nyerhetnek, ismereteket szerezhetnek, így később a tanulókat is jobban be tudják vonni az alprogramba, hiszen több művészeti területen tudnak tartalmakat biztosítani.

A pedagógusok visszajelzései alapján a közeljövőben az alprogram további erősítését tervezik, illetve még több iskolai gyakorlat beemelését az alprogramba. Erre lehetőséget fog adni az iskolahálózat elindítása és a tapasztalatcsere, a jó gyakorlatok megosztása és az ismeretek bővítése. A Művészetalapú alprogram az egyik legösszetettebb, legsokoldalúbb alprogram, így az iskolahálózaton keresztül megosztott további jó gyakorlatok alkalmazása csak előnyére válhat.

■ DIGITÁLIS ALAPÚ ALPROGRAM

A Digitális alapú alprogramon belül idén 37 képzésen 577 résztvevő ismerte meg a technológiával támogatott módszertani kultúraváltás lehetőségeit. A digitális átállás és a megváltozott tanulói igények központi téma az oktatásban, amelyhez jó alapot biztosít az alprogram, hiszen az újszerűség, gyakorlati hasznosíthatóság szempontjából kiemelkedő értékelést kapott, a képzés a résztvevők 83%-a szerint nagymértékben vagy teljes mértékben találkozott az iskolákban felmerülő igényekkel. Nem véletlen, hogy volt olyan intézmény, ahol tantestületi képzéssé tették vagy azzá tennék.

A pedagógusok visszajelzései rendkívül pozitívak, gyakorlati hasznosíthatóság tekintetében ezt a képzést tartják a leginkább beépíthetőnek a napi gyakorlatba. Az időtartam kapcsán a Digitális alapú alprogram képzéseinél merült fel nagyobb arányban (13%) az, hogy a 30 óra kevés a megcélzott tartalomhoz képest, illetve voltak, akik a képzést túl gyors tempójúnak tartották.

A jövőbeli céljaink közé tartozik, hogy egy haladó szintű képzést is indítsunk, amelyre azok a pedagógusok jelentkezhetnének, akik részt vesznek a Komplex Alapprogramban, és a digitális átállás magasabb szintjére kívánnak lépni, új lehetőségekkel, módszertani megoldásokkal (pl. gamifikáció, kiterjesztett/virtuális valóság) gazdagítva a pedagógiai gyakorlatot.

Megújuló honlap, digitális fejlesztések

Interjú Racsko Rékával

Racsko Réka
munkacsoport-vezető

Racsko Rékával, a Komplex Alaprogram Informatikai Fejlesztésekért Felelős Munkacsoportjának vezetőjével beszélgettünk a program készülő új honlapjáról, a legújabb digitális fejlesztésekről és a Digitális alapú alprogram sajátos helyzetéről.

Szöveg: **Hegedűs Mihály** | Fotó: Kakuk Dániel

Miért döntöttek a Komplex Alaprogram honlapjának és informatikai rendszereinek megújítása mellett? Milyen újításokkal találkozhatunk majd a felületen?

A megújítás gondolatát az hívta életre, hogy jelenleg a Komplex Alaprogram korrekciós szakaszában vagyunk. Sok visszajelzést kaptunk a jelenlegi rendszerekkel kapcsolatban. A Mérés, Értékelés Munkacsoport visszajelzései, illetve a továbbképzésen és egyéb szakmai fórumokon a pedagógusokkal folytatott beszélgetések is arra ösztönöztek, hogy megújítsuk elektronikus felületeinket. A megújítás egyik fő célja, hogy egy a korábbi verzióknál sokkal informatívabb, sokkal inkább felhasználóbarát felületet hozzunk létre.

Az újonnan alakult Informatikai Fejlesztésekért Felelős Munkacsoport célja, hogy egyfajta hídszerepet töltsön be a fejlesztések és a Komplex Alaprogram szervezeti egységei között, koordinálva az új rendszer kialakítását és működtetését. Munkacsoportunk jelenleg három tagból áll, rajtam kívül Baláti Judit és Kvaszignerné Prantner Csilla segíti a program digitális átállását.

Az egyik legfontosabb változás, hogy minden a Komplex Alaprogramban működő informatikai portál és oldal egyetlen közös keretrendszerbe kerül. A keretet EKERNEL rendszer alkotja, amelyet az Eszterházy Károly Egyetem (EKE) IoT Kutatóintézete fejlesztett, a mi rendszerünk a KAPU nevet kapta. Úgy terveztük, egykapus belépéssel, egy felhasználónévvel és jelszóval fognak tudni minden szolgáltatáshoz hozzáférni a pedagógusok. Gondolok itt a Képzésszervező rendszerre, az e-learning felületre, a Tudástárra, a Szakmai Támogatórendszerre, az Elektronikus Szakmai Támogatórendszerre, illetve a KAPOCS-iskolahálózat honlapjára is. Egy új szolgáltatást is bevezetünk az idei tanévtől, amely technikai jellegű kérdésekben segíti a felhasználókat a nap 24 órájában. A helpdesk reményeink szerint még gördülékenyebbé teszi a használatot, és javítja az online rendszerekhez való hozzáállást. A rendszer szeptember 1-jén fog debütálni. Nagyon szeretnénk, ha egy korszerű, a 21. századi igényeknek megfelelő portált tudnánk a pedagógusok rendelkezésére bocsátani.

Hol tartanak a munkában?

Jelenleg a tesztelési fázisban vagyunk, illetve az IoT Kutatóintézet fejlesztőivel dolgozunk közösen ennek a kialakításán. Elég összetett tesztelést fogunk végezni, amelyben gyakorló pedagógusok, illetve olyan, az egyes részegységekben működő szakemberek vesznek majd részt, akik napi szinten használják ezeket a rendszereket. Nagyon reméljük, hogy augusztus 20. után már csak apró finomításokra lesz szükség, és a rendszer 90 százaléka működőképes.

Milyen egyéb új funkciókat terveznek? Lesz például közösségi része a rendszernek?

Igen, több mindent tervezünk. Egyrészt szeretnénk, ha a pedagógusok hálózatosodása, a hálózaton keresztül való kapcsolódása sokkal intenzívebb lenne, mint korábban volt. További újdonság, hogy az online felületen lehet majd óravázlatokat szerkeszteni. Tehát nem kell majd a képzésen részt vevőknek beadandó feladatként egy külön dokumentumot feltölteniük, hanem felhasználóbarát módon, közvetlenül ezen a felületen tudják szerkeszteni az óravázlatokat, számos olyan segítő funkcióval, amely korábban nem állt rendelkezésre. Illetve arra is lehetőségük lesz a pedagógusoknak, hogy egy-egy, a Tudástárban található, a tartalomfejlesztők által kidolgozott anyagot, mondjuk, komplexóra- vagy alprogrami foglalkozástervet lementsenek a saját dokumentumtárukba, és ha szükségét érzik, az osztályuk, a tananyag vagy az iskola adottságaihoz igazítsák. Ez egy nagy újdonság.

Tudásmegosztásra is lesz lehetőségük a pedagógusoknak az új felületen?

Mindenképpen szeretnénk, ha létrejönne egy tudásbázis, amelyben a pedagógusok megoszthatják egymással a tudásukat, az elkészült produktumokat. Ez az egyik kulcseleme annak, hogy a program hosszú távon is fenntartható legyen.

A megújuló honlapon kívül milyen új digitális fejlesztései vannak a Komplex Alapprogramnak?

Rengeteg kiadvány készült az utóbbi időben, amelyek mind elektronikusan, mind papíralapon elérhetők az iskolák számára. Szintén nagy újdonság és hasznos segítség a pedagógusoknak az a rengeteg tankocka, amelyet a program keretében fejlesztettünk. Ezek olyan tanulást-tanítást segítő feladatok, amelyeket a pedagógusok könnyen be tudnak vinni a tanórákra anélkül, hogy tartalomfejlesztőként részt kellene venniük a folyamatban. Dizájn tekintetében is próbálunk megújulni, és egy sokkal inkább a Komplex Alapprogram szellemiségét tükröző arculatot kialakítani mind a belső portálon, mind pedig a nagyközönség számára készült honlapon.

Ha felületes szemlélőként tekintünk az alprogramokra, felmerülhet bennünk a kérdés, nem áll-e ellentétben egymással, hogy míg a Testmozgás- és az Életgyakorlat-alapú alprogram alapvetése a kütyük nyomkodása helyett a diákok valódi élmények felé fordítása, addig a Digitális alapú alprogramban éppen a digitális eszközhasználaton van a hangsúly. Hol van tehát a digitális eszközök helye a Komplex Alapprogram egészében?

Úgy gondolom, minden alprogramban rendkívül fontos, hogy a kerettantervi elemekre helyezze a hangsúlyt. Éppen ezért akár azt is elképzelhetőnek tartjuk – és a komplex óránál hangsúlyozzuk is –, hogy a Test-

mozgásalapú alprogramban is használjanak digitális eszközöket, például okosórákat, amelyekkel a pulzusszám, a megtett távolság stb. rögzíthető. Ezekből az adatokból akár matematikai számítások is végezhetőek, az egyéni teljesítmény változását elemezve. De a digitális kultúra lehetőségeivel sokrétűségének és keresztntantervi jellegének köszönhetően bármelyik alprogram gazdagítható. A Digitális alapú alprogram elemei minden tantárgyba és minden alprogramba beilleszthetők, gyakorlatilag univerzális alprogramként fogható fel, hiszen a digitális technológia nem egyetlen tantárgyra – jellemzően az informatikára – koncentráldik, hanem minden egyes diszciplínát meg lehet támogatni a digitális technológiában rejlő lehetőségekkel.

Többek között azért vagyunk a Digitális alapú alprogramban rendkívül szerencsés helyzetben, mert nagyon széles az a paletta, amelyről válogathatunk, amikor digitális taneszközöket szeretnénk a pedagógusoknak bemutatni, például differenciálásra, a pedagógiai folyamat valamely részének színesítésére vagy hozzáadott értékének elérésére. A visszajelzések is azt mutatják, hogy a képzéseken (ez több mint nyolcvan képzést jelent a bevezetési szakasz óta) részt vevők 83 százaléka azt mondta, teljes mértékben elégedett volt azzal, amit a Komplex Alprogram Digitális alapú alprogramjában kapott, illetve azt is látták, hogy ez a valós iskolai igényekre ad választ.

Úgy gondolom, hogy a Digitális alapú alprogram helye a digitális átállásban, annak segítségével van. Ez egy elég hosszadalmas folyamat, és mindenki most próbálja tanulni és átlátni, milyen kihívásokkal jár. Az pedig, hogy a pedagógusok egy folyamatos módszertani kultúrává válás részesei lehetnek, illetve fejleszthetik ezáltal a módszertani repertoárjukat, hosszú távon kifizetődő lesz az iskolák számára.

Mennyire vannak felkészülve az iskolák a digitális átállásra? Megvan hozzá a kellő infrastruktúra?

Az iskolák infrastrukturális ellátottsága okozza a legnagyobb nehézséget az alprogramunkban. Ebben, illetve a pedagógusok IKT műveltségének szintjében elég heterogén képet mutat az országos köznevelés. Viszont nagyon fontos, hogy a pedagógusok elkezdjék ezeket az eszközöket a saját lehetőségeiknek, a saját iskolájuk adottságainak megfelelően használni. Hogy aztán hogyan tudnak ebben a lehetőségeikhez képest továbblépni, az már nyilván rajtuk is múlik. De az, hogy elinduljanak ezen az úton, és egy kicsit nyissanak, bátrabbak legyenek ezen a téren, úgy hiszem, kulcsfontosságú. Sok iskolában a vezetők kötelezővé tették a tantestületük számára a – szabadon választható – digitális alprogrami képzést a Komplex Alprogram koncepciója, illetve a DFHT-s kötelező képzéselemek mellett, mert úgy gondolják, rendkívül nagy szükségük van a pedagógusoknak arra, hogy megismerjék az alprogram kínálat digitális lehetőségeit és módszertani megoldásokat.

(Az interjú 2019. augusztus 10-én készült.)

Élménysuliba járok!

Foglalkoztatófüzet alsó tagozatos tanulók részére

ÉLETGYAKORLAT-ALAPÚ ALPROGRAM

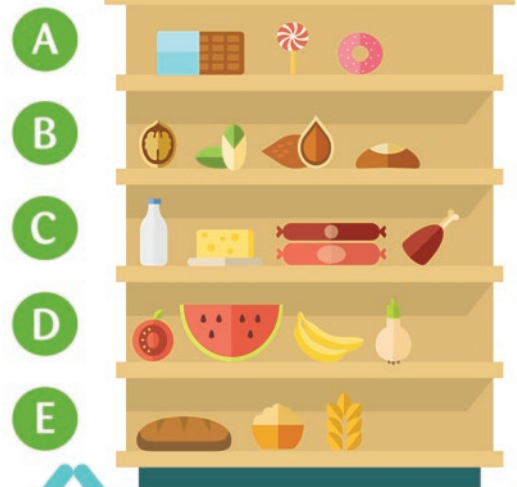
Picur kutya összetépte a receptfüzetet, és a hozzávalók összekeveredtek. Hogyan készítsünk most kókuszgolyót? Ki tudod választani a megfelelő hozzávalókat a bögrékkel jelölt arányoknak megfelelően? Írd a hozzájuk tartozó betűket az üres mezőkbe!

☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

ÉLETGYAKORLAT-ALAPÚ ALPROGRAM

A kamrapolcot a táplálékpiramisnak megfelelően rendeztük be. Melyik polcra nem kerül újabb termék a bevásárlás után? Írd a megfelelő betűt az üres mezőbe!

☐

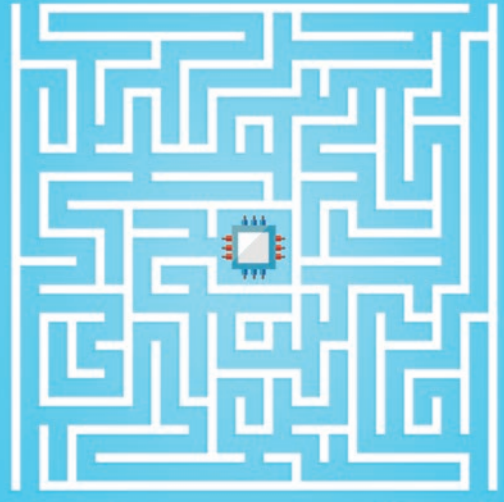
DIGITÁLIS ALAPÚ ALPROGRAM

Kedvenc robotkutyánk csak a megadott utasításoknak megfelelően mozoghat. Hova juthat el a lenti utasításokkal? Segíts neki az útkeresésben, és írd a megfelelő betűket az üres mezőkbe!

DIGITÁLIS ALAPÚ ALPROGRAM

Meg tudod találni az útvesztőben, melyik eszközhöz tartozik a mikrocsip? Karikázd be a helyes megoldást!

DIGITÁLIS ALAPÚ ALPROGRAM

Milyen eszközöket csatlakoztathatunk a számítógéphez? Rajzolj le minél többet!

DIGITÁLIS ALAPÚ ALPROGRAM

Az alábbi két kép nagyon hasonló, mégsem teljesen egyforma. Megtaláld a tíz különbséget?

LOGIKAALAPÚ ALPROGRAM

A keretben lévő betűk között elrejtettük a család tagjait. Megtalárod mindnyájukat? Figyelem, a szavak egymással összeérhetnek!

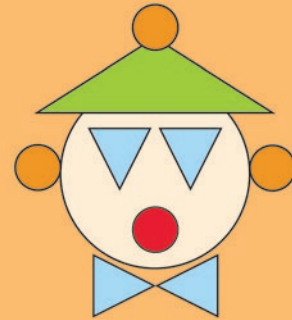
B	A	B	A	K	A	N
N						Y
E						A
N						P
A						A
G						N
Y						N
I						C

LOGIKAALAPÚ ALPROGRAM

Ki tudod számolni, hogy mennyi a bohóc portréjának értéke? Kari-kázd be a helyes válasz betűjelét!

● = 5 ▼ = 6 ● = 4
○ = 15 ▲ = 20

A	B	C	D
58	76	67	50

LOGIKAALAPÚ ALPROGRAM

Rajzold a gyümölcsöket a táblázatba úgy, hogy minden sorban és oszlopban, valamint a vastag vonallal körülkerített négy kalitkában is mindegyik csak egyszer szerepeljen!

LOGIKAALAPÚ ALPROGRAM

Az alábbi táblázatban egy számkígyót keresünk. A kígyó a bal felső sarokban lévő 1-es számtól indul, sorban egymás mellett vagy egymás alatt lévő mezőkön halad a jobb alsó sarokban lévő 5-ös számig. Színezd ki a mezőket, amelyek mentén összeadva a számok összege a legnagyobb lesz!

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

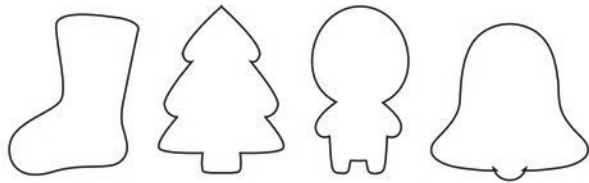
A következő táblázatban keresd meg azt az útvonalat, amely mentén haladva a számok összege 28 lesz!

1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5
1	2	3	4	5

MŰVÉSZETALAPÚ ALPROGRAM

Segíts a tervezésben, díszítsd ki ismert vagy általad kitalált motívumokkal a farsangi álarcot, a húsvéti tojásokat és a karácsonyi mézeskalácsokat!

MŰVÉSZETALAPÚ ALPROGRAM

Felismered a képeken látható táncokat? Melyik cipő illik hozzájuk? Karikázd be annak a cipőnek a betűjelét, amelynek nem lesz gazdája!

1

2

3

A

B

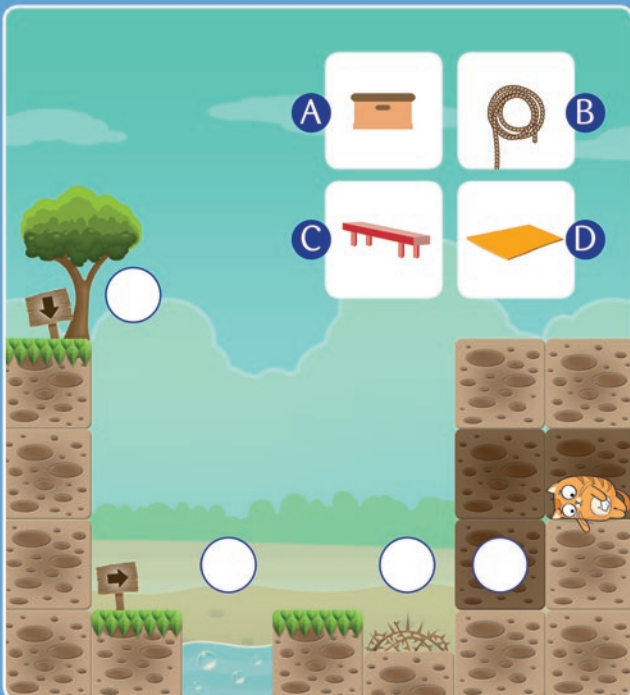
C

D

TESTMOZGÁSALAPÚ ALPROGRAM

A testnevelésóra a mindennapok kalandjaira is felkészít. Melyik eszköz segíthet az egyes feladatok leküzdésében, hogy végül megmentsd a kimerült kiscicát? Írd a képek melletti betűket a megfelelő üres mezőbe!

TESTMOZGÁSALAPÚ ALPROGRAM

Melyik sportágnál nem érhet hálóhoz a labda? Írd a megfelelő betűt az üres mezőbe! Felismered mind a négy sportágot?

A

B

C

D

„Ez élmény volt mindenkinek”

Interjú Szlama Tibornével

A Kisnánai Szent Imre Általános Iskola tantestülete az elsők között vezette be a Komplex Alapprogramot (KAP). Az első reakciókról, motivációjukról és a tanév tapasztalatairól **Szlama Tiborné** intézményvezetőt kérdeztük.

Szöveg: **Maczák Ibolya** | Fotó: Balla Bence, Kakuk Dániel

Ha jól tudom, az Önök intézménye már a bevezetési szakaszban csatlakozott a Komplex Alapprogramhoz. Miért?

Ennek több oka is volt. Először is rendkívül innovatív tantestületben dolgozom: mindig is szerettem az elsők között lenni – legyen szó tehetségpont létrehozásáról vagy boldogságórák bevezetéséről. Úgy gondoljuk, nagyszerű lehetőség valami újba kezdeni, akár tevékenyebben is alakítva egy-egy új projektet, módszert. Lényegében tehát a KAP-hoz való csatlakozás sem volt kérdés számunkra. Sőt, mások is tudták ezt rólunk, ezért a tankerületi központ tájékoztatóján az igazgató asszony külön is felhívta a figyelmemet arra, hogy ez a módszer „nekünk való” lenne. Az egyik TÁMOP-pályázat keretében már évekkkel ezelőtt jártunk a hejőkeresztúri mentoráló intézményben a Komplex Instruktív Program (KIP) kapcsán. (A Komplex Instruktív Program olyan tanítási módszer, mely lehetővé teszi a tanárok számára a magas szintű csoportmunka szervezését azokban az osztályokban is, ahol jelentősek a tanulók közötti tudásbeli és kifejezőképességet érintő különbségek – *a szerk.*) A látottak alapján már akkor megfogott bennünket az a módszer, sőt el is kezdtünk ennek szellemében dolgozni, de akkor még nem volt lehetőségünk a csatlakozásra, és az adaptációnk sem

volt sikeres. Amikor tehát lehetőség adódott a KIP-et is magába foglaló Komplex Alapprogramot megvalósítani, örömmel csatlakoztunk. Annál is inkább, mivel mindenképpen szerettünk volna javítani a kompetenciamérésünk eredményein: csalódottan láttuk ugyanis, hogy a különböző programok, a lehetőségek, a felzárkóztató foglalkozások, tehetséggondozás ellenére sem tudunk ebben sokkal előrébb lépni.

Vannak, akik inkább kötöttségként élik meg a változásokat...

Sokan talán azért nem akarnak egy-egy szakmai újítás bevezetésékor az elsők között lenni, mert félnek, hogy mintaintézménnyé kell válniuk, és velük szigorúbbak lesznek az adott módszer kidolgozói. Mi viszont azt tapasztaltuk – és ezt azóta is mindenkinek elmondjuk, aki ellátogat hozzánk –, hogy a Komplex Alapprogramot minden intézmény a saját képére formálhatja, és megőrizheti korábbi hagyományait, sőt ebben segítenek is a KAP szakmai támogatói. Személy szerint ezt tartom a Komplex Alapprogram egyik nagy erősségének: gyakran látogattak meg bennünket szakmai támogatók, akik nem a szabályokat hangsúlyozták, nyitottak voltak a közös gondolkodásra. Segítettek átalakítani, illetve adaptálni a már meglévő jó gyakorlatainkat a KAP

kívánalmainak megfelelően, meghallgatták észrevételeinket, javaslatainkat. Szükség esetén módosítottak az előírásokon – lényegében tehát számos konzultáció eredményeként a mi intézményünkre szabtuk, formáltuk a programot. Így a következő tanévtől már új, részben általunk kialakított „színfoltokkal” indul el nálunk az oktatás.

Melyek voltak ezek a „színfoltok”?

Jó példa az Életgyakorlat-alapú alprogrammal kapcsolatos esetünk. Eleinte úgy gondoltuk, hogy a Komplex Alaprogram elektronikus tudására segítségével vezetjük be nálunk az alprogramot, így az ott lévő tematikák, foglalkozástervek alapján indultak el a kollégáim. Rövidesen szembesültünk azonban azzal, hogy míg a többi KAP-os óra „felpörgeti”, tevékeny munkára sarkallja a gyerekeket, addig az Életgyakorlat-alapú alprogram inkább az elmékedősebb feladatokat részesíti előnyben, mivel tanulóközpontúan, a személyiségfejlesztés oldaláról közelíti meg az adott tevékenységet. Szakmai támogatóink együttműködésével találtuk meg az áthidaló megoldást: a kulcs a madárbarát tankertünk lett. Ökoiskolaként ez a projekt mindig is fontos volt számunkra, és sikeresen integráltuk is az alprogramba – jelentős mértékben aktivizálva a tanulókat.

A másik saját színfolt a palettánkon a „Te órád” foglalkozással kapcsolatos. Ez lényegében a hajdani szakkörök, illetve a korrepetálás szisztémájának megfelelően a gyerekek igényeihez alkalmazkodó órátípus: a felzárkóztatás, a tehetséggondozás speciális, személyre szabott alkalmait jelenti. Eleinte éppen ezért kevesebbet foglalkoztunk vele, de három hónap sem kellett hozzá, hogy felismerjük a fontosságát, és tartalmat adjunk a foglalkozásoknak: a korábban már jól működő tehetséggondozó műhelyeink, illetve boldogságóráink adták ezen órák tartalmának gerincét. Mindkét adaptációnk igen sikeresnek és hatékonynak bizonyult.

Említette, hogy korábban már próbálkoztak „KAP-szerű” órákkal, szerényebb eredményekkel. Milyen változást hozott a KAP-hoz való csatlakozás e téren?

A rendszer átfogó ismerete nélkül nem célszerű a Komplex Alaprogram egy-egy elemét ötletszerűen adaptálni. Mi is beleestünk ebbe a csapdába: nagyon tetszettek a Hejőkeresztúron látott státuszkezelő órák, de nem tudtuk ezeket hatékonyan „rekonstruálni”. A mi csoportjainknak sokszor még tanári segítséggel is nehézséget jelentett egy-egy feladat megoldása. Mindez szinte pillanatok alatt változott meg, amikor csatlakoztunk a Komplex Alaprogramhoz, és a szakmai

támogatónk segítségével már nyílt végű feladatokat adtunk az egyes csoportoknak: egyre jobb lett az órai hangulat, ami azonban nem ment a munka rovására – éppen ellenkezőleg: a gyerekek örömmel és könnyedén végezték órai feladataikat. Hasonló helyzet alakult ki a táblajátékokkal is: már korábban bevezettük őket az iskolában, de lényegében csak a szabadidő hasznos eltöltésére használhatták ezeket a gyerekek. A Logikaalapú alprogram bevezetésével azonban a játékok szervesen beépültek a tanórákba, a készség- és képességfejlesztés, valamint a gyakorlás fontos eszközeivé váltak.

Változott-e az osztályok közösségi élete a Komplex Alaprogram hatására?

Igen, elsősorban a KAP által igényelt együttműködésnek volt fontos szerepe ebben. Köztudott, hogy egy osztályteremben igen nehéz a státuszkezelés, hiszen a pedagógusnak szem előtt kell tartania az egyéni értékeket és készségeket, képességeket, akármennyi gyerek jár is az osztályába. Nem véletlen tehát, hogy régebben ezt kevésbé hangsúlyozták a tanári munkában – ma már jobban odafigyelünk erre. Ha egy osztályteremben csoportmunka folyik, és a csoport nyílt végű feladatot kap, akkor a csoport meg tudja oldani, hiszen mindenki hozzátehet valamit a feladathoz. Ez komoly sikerél-

ményt jelenthet minden tanulónak, és támogatja a közösségépítést is. Mindez természetesen nem egy pillanat műve, hanem hosszú folyamat eredménye, hiszen a közösségi létet mindenkinek tanulnia kell.

Hogyan zajlott a Komplex Alaprogram bevezetése az intézményben? Hogyan reagáltak a gyerekek az újfajta órákra?

Nem okozott különösebb gondot az „átállás” – gyorsan meg is történt. Az eredmények természetesen csak később mutatkoznak meg, de már most is tapasztaltunk pozitív osztálytermi változásokat. Jó példa erre az órai magatartás: jóval kevesebb a rendbontás, a fegyelmezés a komplex órákon. Sőt, maguk a gyerekek hívták fel a figyelmet arra, hogy sokkal fegyelmezettebben dolgoznak ezeken az órákon, mert érzik, hogy figyelnek rájuk a többiek. Három-négy hónap elteltével már bennük is tudatosodott, hogy a komplex órákon könnyebben megértik a feladatokat és aktívabban részt vesznek a munkában. Így nem is unatkoznak – a rendbontásra pedig lényegében nem marad idejük, és kedvük sincs hozzá. Örömmel látjuk tehát, hogy ők is érzékelték a változást, és meglepően tudatosan tekintettek saját órai viselkedésükre is. Arról nem is beszélve, hogy hatalmas lépést jelent a hátrányos helyzetű, illetve

magatartási problémákkal küzdő tanulók integrálásában. Komoly feladat elé állított a Komplex Alaprogram bevezetése az első osztályban, hiszen a kisdíákok még ismerkedtek az iskolai élettel, se írni, se olvasni nem tudtak. Esetükben ezért a csoportmunka elsajátítására került a fő hangsúly. November-december táján, amikor órát látogattam náluk, már igen eredményesen tevékenykedtek együtt.

Milyen volt a pedagógusok visszajelzése?

Intézményvezetőként ragaszkodom ahhoz, hogy „közös akarattal”, minél nagyobb tantestületi támogatással szervezzem az iskola szakmai munkáját. Különösen igaz volt ez a Komplex Alaprogram bevezetésére, mivel ragaszkodtam hozzá, hogy minden pedagógus részt vegyen benne. Nyilvánvalóan nem tehettem megosztottá az iskolai munkát, és arra sem kényszeríthettem a tanulókat, hogy például az első osztályt a Komplex Alaprogram szellemében végezzék, a másodikikat „hagyományos” tanterv szerint, a harmadikat ismét a KAP kívánalmainak megfelelően... Ráadásul igen hatékonyan ítéltük a Komplex Alaprogram rendszerét, tehát eleve úgy éreztük, hogy hátrányba kerülnek azok az osztályok, amelyek nem így tanulnak.

Tapasztalataink szerint a felkészülés a kezdeti időszakban a korábbiakhoz képest több energiát igényel a pedagógusoktól, de e téren is komoly mentori segítséget kaptunk. Egy idő után egymás felé is megnyíltak a kollégák, egyre kevésbé tartottak a jó szándékú kritikától, és a mentor javaslatait, javításait is megosztották egymással.

Teambeszélgetések kezdődtek, és megerősödött a kollégák közötti együttműködés is, hiszen rájöttek, hogy együtt sokkal könnyebben dolgoznak. Volt arra példa, hogy lyukasórájukban órát látogatva beültek a gyerekek közé a csoportmunka idejére, hogy ilyen módon is segítsék kollégájuk munkáját, és arra is, hogy egy óratervet csak egy közvetlen kolléga véleményezése után küldtek el mentori konzultációra. Természetesen mi sem mindig örültünk a program által megkívánt pluszfeladatoknak, de az év végi értekezleten megfogalmaztuk, hogy sokkal több pozitív oldala volt, mint negatív (még akkor is, ha ezt utólag könnyebb belátnunk). Közvetlen kollégáink tapasztalatain túl nagyon fontos számunkra az is, hogy az elmúlt év során igen sok intézményből látogattak el hozzánk (még Debrecenből is fogadtunk vendégeket!). Nyitottak voltunk, és az volt a jelszavunk: „Ha segítetek együtt gondolkodni, akkor mi is javíthattunk, és ti is tanulhattok belőle.” Szerencsére számos

pozitív visszajelzés feleltette az év során felmerülő esetleges nehézségeket. Nagy öröm számunkra az is, hogy alakulóban van a KAPOCS-iskolahálózat, amely már most komoly szakmai támogatást jelent.

Kaptak-e visszajelzést tanítványaik szüleitől?

Természetesen. Kezdetben szokatlan volt számunkra a program néhány eleme (például a házi feladatok hiánya) vagy az egész napos, délutánig tartó tanítás, és nem feltétlenül értették, még gyermekeik otthoni beszámolóiból sem, hogy pontosan milyen az új rendszerű oktatás, mit is takar a Komplex Alapprogram, annak ellenére, hogy lehetőségeink szerint folyamatosan tájékoztattuk őket az iskolai történésekről. Nem meglepő tehát, hogy különös hangsúlyt fektettünk a nyílt napokra és azokon belül is a komplex órák látogatására. A szülők részt vehettek a csoportmunkában is, és így közvetlenül megtapasztalhatták, hogyan is dolgoznak gyermekeik a KAP óráin. Sokan álltak fel a következő mondattal: „Az én időmben miért nem voltak ilyen órák?” Azt gondolom tehát, hogy az ő számunkra is pozitív a kép.

Mi volt a legfontosabb változás, amelyet a Komplex Alapprogram hozott intézményünkbe? Mit kaptak a KAP-tól?

Nagyon fontos volt számunkra a Komplex Alapprogram projektmenedzsmentjének támogatása és nyitottsága. Nagyon nagy pozitívum, hogy nem engedik el az ember kezét, hanem folyamatosan nyomon követik a munkáját, sőt kíváncsiak a meglátásaira, véleményére. Nagy élmény volt a szakmai támogatók látogatása: meghallgatták tapasztalatainkat vagy akár problémáinkat, és hatékonyan segítettek is a megoldásukban. Komoly hajtóerőt jelentett kollégáink szakmai érdeklődése, hiszen annak ellenére, hogy csak most kezdtük alkalmazni a programot, több településről is érkeztek hozzánk pedagógusok (Boldog, Verpelét, Debrecen), akik kíváncsiak voltak a tapasztalatainkra. Egyik legfontosabb élményünk a kompetenciaméréssel kapcsolatos. Nem tudjuk még az eredményét, de fontos pozitív tapasztalatunk volt ennek kapcsán, hogy – a mérésvezető kollégák elmondása szerint – a korábbi években tapasztaltaknál sokkal jobban tudtak figyelni a gyerekek, és aktívabbak is voltak feladatmegoldás közben. Összességében azt mondhatom, hogy a Komplex Alapprogram mindenki számára élmény volt: gyerekeknek, szülőknek, pedagógusoknak egyaránt fontos és jó tapasztalatot jelentett.

KAPOCS az iskolák között

Iskolahálózat, Élménysuli és szakmai támogatás a Komplex Alapprogramban

Május elejétől lehet csatlakozni a KAPOCS-iskolahálózathoz. Hogy pontosan milyen előnyökkel jár, kik csatlakozhatnak, és mit kell ehhez teljesíteni, arról **Jobbágy Zsuzsát**, a Szakmai Támogatórendszer (SZTR) munkacsoport-vezetőjét kérdeztük.

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** | Fotó: Kakuk Dániel

Mi a KAPOCS-iskolahálózat célja, és kik csatlakozhatnak hozzá?

A KAPOCS-iskolahálózat célja, hogy összefogja a Komplex Alapprogramot (KAP) megvalósító intézményeket, szakmai fórumot biztosítson a program sikeres megvalósítása és fejlődése érdekében, és hogy a szervezeti kultúra fejlesztésén keresztül segítse a Komplex Alapprogramhoz kapcsolódó pedagógiai, módszertani megújulást. Az iskolahálózat partnerintézményei azok lehetnek, amelyek a fenntartóval kötött együttműködési megállapodás alapján vállalják a Komplex Alapprogram bevezetését és iskolai megvalósítását. A programot 2018 őszétől bevezető iskolák idén májustól csatlakozhattak, amelyek pedig 2019-ben vezetik be, 2019 szeptemberétől csatlakozhatnak hozzá. Jelenleg közel 40 iskola tagja az iskolahálózatnak.

Milyen kritériumoknak kell megfelelni, ha egy intézmény szeretne csatlakozni?

A pontos feltételrendszert a Komplex Alapprogram Iskolahálózat Konceptió tartalmazza (https://komplexalapprogram.hu/upload/kapocs_konceptio.pdf), ebből néhányat szeretnék felsorolni. A regisztrációt megelőzően elvárás, hogy az iskola nevelőtestületének legalább kétharmada elvégezze a KAP-hoz kapcsolódó pedagógus-továbbképzések közül a két kötelező képzést (KAK, DFHT) és két szabadon választott alprogrami képzést. Emellett az intézmény vezetőségének az intézmény pedagógiai programját a Komplex Alapprogramhoz igazítva kell elkészítenie, vagy annak megfelelően át kell dolgoznia, és elektronikus úton meg kell küldenie a Szakmai Támogatás Munkacsoportnak.

A regisztrációt követően, a tagsági időszak alatt a KAP bevezetésével érintett évfolyamokon az intézménynek minden tanuló számára biztosítania kell a lehetőséget (akár évfolyamok összevonásával), hogy legalább heti egy alkalommal minden alprogrami foglalkozáson (Digitális alapú, Életgyakorlat-alapú, Logikaalapú, Művészetalapú, Testmozgásalapú) részt tudjon venni. A KAP bevezetésében érintett évfolyamokon a pedagógusoknak a kötelező közismereti tanórák 20%-át a DFHT tanulási-tanítási stratégia (melynek 50%-a DFHT-KIP) alkalmazásával kell megszervezniük. A fennmaradó órák során a tananyagot, a tanulócsoporthoz – a tanuló egyedi tudásszintjét figyelembe véve – a pedagógus saját belátása szerint szabadon tervezi meg. A KAP bevezetésének tanévében az intézményvezetőnek lehetővé kell tennie, hogy két alkalommal négy DFHT tanítási-tanulási stratégiát alkalmazó, státuszkezelő óra és egy komplex óra hospitálására sor kerülhessen.

Milyen előnyökkel jár, ha valaki a KAPOCS-iskolahálózat tagjává válik?

Egy olyan közösséghez fog tartozni, amelynek tagjaival az iskolahálózat online felületén keresztül vagy akár személyesen is fel tudja venni a kapcsolatot, és meg tudja keresni a saját iskolájához hasonló partnerintézményeket. Minden évben szervezünk szakmai napokat az őszi és a tavaszi ciklusban, továbbá egyet a tanév végén is. A szakmai napok célja egyrészt a tudáscsere, másrészt a KAPOCS-partnerintézmények kapcsolatfelvételének és együttműködésének elősegítése. Az őszi és tavaszi szakmai napoknak mindig az iskolahálózat egy-egy partnerintézménye ad otthont. Az óralátogatások lehetőséget adnak arra, hogy a más partnerintézmény

Jobbágy Zsuzsa, az SZTR-munkacsoport vezetője

ményekből érkező kollégák betekintést nyerjenek az ott folyó munkába. A szakmai napon részt vevő pedagógusok megtekinthetnek DFHT-KIP és komplex órákat, valamint különböző alprogrami foglalkozásokat.

Ezeket a programokat a Szakmai Támogatás Munkacsoport koordinálja: meghirdeti az eseményeket (a részvétel regisztrációhoz kötött), és megszervezi, hogy 3-5 szakmai támogató is részt vegyen ezeken az alkalmakon, akik az óralátogatások után reflektálnak a látottakra, és moderálják a közös szakmai beszélgetést. A szakmai napokon a különböző iskolákból érkező pedagógusoknak lehetőségük van röviden bemutatkozni és megosztani egymással a Komplex Alapprogrammal kapcsolatos tapasztalataikat.

A 2018/2019-es tanévben májusban és júniusban három helyszínen tartottuk meg a KAPOCS-iskolahálózat első közösségi programjait: a Csemői Ladányi Mihály Általános Iskolában, a Kisnánai Szent Imre Általános Iskolában és az Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézetben.

A visszajelzések szerint nagyon hasznosak voltak ezek az alkalmak, nagyon sok jó gyakorlatot láthattak a szakmai napokon részt vevő pedagógusok. Az órát tartó pedagógusok különösen örültek annak, hogy szakmai támogatók is részt vettek ezeken az eseményeken, akiktől sok biztatást, dicséretet és megerősítést kaptak, hogy jó úton járnak.

Mindemellett a tanév során szeretnénk rendszeresen tematikus nyílt napokat tartani, amikor az adott intézmény DFHT-KIP vagy komplex órák látogatására ad lehetőséget. Ezeket az eseményeket a szakmai napokhoz hasonlóan a KAPOCS-iskolahálózat online felületén hirdetnénk meg, de a Szakmai Támogatórendszer kollégái már nem vennének rajtuk részt.

Kizárólag személyes találkozókat terveznek, vagy lesz egyfajta online fórum is?

Az ősz folyamán elkészül a KAPOCS-iskolahálózat interaktív online felülete. Itt minden iskolának meglesz a saját profilja, hogy a hasonló tevékenységi körben működő intézmények könnyebben megtalálhassák egymást, és közvetlenül is fel tudják venni a kapcsolatot egymással. Szeretnénk online fórum működtetésével is segíteni a KAPOCS tagjainak egymással való kommunikációját. Az iskolahálózat tagjainak lehetőségük lesz majd, hogy hozzászóljanak az egyes témákhoz.

Mi különbözteti meg az Élménysulit a KAPOCS-iskolahálózat tagjától?

A KAPOCS-iskolahálózat tagjai minden év május 1. és július 15. között pályázhatnak az Élménysuli címre. A címet azok az iskolák nyerhetik el, amelyek példaeértékűen valósítják meg a Komplex Alapprogramot, azaz a program szakmai tartalmi elemeit beépítették a mindennapi pedagógiai gyakorlatukba, és annak

alapján működnek. A cím elnyerése után jogosulttá válnak az Élménysuli cím és a logó használatára, ami egyfajta szakmai elismerés. A cím elnyerése emeli az iskola presztízsét. Örömmel mondhatjuk, hogy az idén 12 intézmény nyerte el az Élménysuli címet.

Milyen egyéb támogatást kapnak a pedagógusok a Szakmai Támogatórendszerrel?

Rendkívül összetett segítséget nyújtunk mind elektronikus, mind jelenléti támogatás formájában. A Tudástár felületén elérhető az összes szakmai kiadványunk, az óraterv- és foglalkozásterv-illusztrációk. Ezt egészíti ki az Elektronikus Szakmai Támogatórendszer (e-SZTR), ezen a felületen több témakörben lehet beküldeni konkrét kérdéseket. Kollégáink gyors és szakszerű választ adnak, így minden pedagógust és intézményvezetőt buzdítunk a használatára. A jelenléti támogatások közül szeretném kiemelni az intézményvezetőknek nyújtott segítséget. Szakembereink nemcsak a program bevezetésének évében, hanem már a program bevezetése előtt is jelen vannak, és igény szerint személyes tanácsadással segítik az igazgatókat. A pedagógusokat DFHT-s szakmai támogatók segítik, akik a tanév során kétszer is ellátogatnak az intézménybe, több órát is megtekintenek, majd a látottakat, a megoldandó feladatokat, kihívásokat közösen megbeszélik. A DFHT-s szakmai támogatók óratervek áttekintésével, fejlesztő célú javaslatokkal

is segítik a státuszkezelő módszer elsajátítását. Ezt egészíti ki az alprogrami csoportszintű hospitálás, ami már a hálózatosodás jegyében történik. A jelenléti támogatórendszer online felületén hirdetjük meg a hospitálási lehetőségeket, amelyekre a közelben lévő, Komplex Alapprogramot bevezető iskolák pedagógusai tudnak jelentkezni. A hospitálás keretében a szakmai támogatóval együtt részt vesznek az adott alprogrami foglalkozáson, majd egy fókuszcsoportos beszélgetésen megvitatják a tapasztalataikat.

Számtalan hasznos kiadvány és segédanyag áll rendelkezésre a Tudástár elektronikus felületén. Milyen típusú kiadványok ezek, és bővül-e a jövőben a portál?

A Tudástár felületén a Komplex Alapprogramhoz kapcsolódó tartalmakhoz férhetnek hozzá a program résztvevői. Az itt található szakmai anyagokat kilenc fő kategóriába sorolhatjuk: tanítói és tanári kézikönyvek, tematikus tervek, tanmenetek, óravázlatok, tankockák, alprogrami foglalkozástervek, médiatár és egyéb szakmai kiadványok. A médiatár teljesen új típusú tartalom a Tudástárban, ide töltjük majd fel a Komplex Alapprogram elemeit bemutató órafelvételeket, riportokat. Az elérhető tartalmak köre a későbbiekben folyamatosan bővül majd.

A 2019/2020-as tanévre az alábbi intézmények nyerték el az **Élménysuli** címet:

- Csemői Ladányi Mihály Általános Iskola
- Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézet
- Füzesabonyi Teleki Blanka Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola és dormándi telephelye
- Galgamácsai Fekete István Általános Iskola
- Huszka Hermina Általános Iskola
- Jászkarajenői Széchenyi István Általános Iskola
- Kisnánai Szent Imre Általános Iskola
- Pétervásárai Tamási Áron Általános Iskola
- Poroszlói Vass Lajos Általános Iskola
- Pusztavacsi Általános Iskola
- Sütő András Általános Iskola Gárdonyi Géza Tagiskolája
- Székesfehérvári István Király Általános Iskola

Képzések a Komplex Alapprogramban

A Komplex Alapprogram (KAP) alappilléret jelentik a továbbképzések, melyek elengedhetetlenek a program sikeres iskolai megvalósításához. A képzésekről és a velük kapcsolatos tapasztalatokról **Hollóné Bódi Katalin**, a KAP Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központjának igazgatója beszélt.

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** | Fotó: Kakuk Dániel

Hozzávetőlegesen egy évvel ezelőtt indultak el a képzések a Komplex Alapprogramban. Számszerűen hány továbbképzést és szakmai felkészítést bonyolítottak le az elmúlt időszakban?

A képzéseket úgy ütemeztük, hogy azok az iskolai bevezetésekhez igazodjanak. A Komplex Alapprogramot 2018 szeptemberétől bevezető iskolák esetében tavaly került sor a képzésekre, decemberig összesen 463 valósult meg, a programot 2019 őszén bevezető iskolák pedagógusainak ez év januárjától júniusáig összesen 269 képzést tartottunk. Augusztusban tovább folytatódik ezen iskolák pedagógusainak képzése, ugyanakkor már megkezdődik a 2020-as bevezetésű intézmények felkészítése is.

Milyen képzéseken kell részt venniük a pedagógusoknak ahhoz, hogy átfogó képet kapjanak a Komplex Alapprogramról?

A Komplex Alapprogram (KAP) összesen hét képzést kínál, a két kötelező alapképzés – a Komplex Alapprogram koncepciója (KAK) és a Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthban (DFHT) – mellett öt alprogrami képzésből lehet kettőt választani. Mindegyik képzés 30 órás, az alprogrami képzéseket a KAK és a DFHT képzései után ajánlott elvégezni. Az alapképzéseken az egész tantestület részt vesz, ezután lehet választani két tetszőleges alprogrami felkészítést. A képzések 20 kontaktórából és 10 távoktatásos modulból állnak. Ezek mind akkreditált továbbképzésnek minősülnek, tehát a pedagógus-előmeneteli rendszerbe is beszámíthatóak.

Nemcsak alapképzéseket tartottak, hanem felkészítő napokat is az intézményvezetőknek és a szakmai támogatóknak. Ezeknek mi a céljuk, és milyen visszajelzések érkeztek?

A Komplex Alapprogram elindításakor először tankerületi tájékoztatókat tartottunk, ahol a tankerületi igazgatóknak mutattuk be a fent említett továbbképzéseket. Ezután intézményvezetői felkészítésekre került sor, ahol az intézményvezetők és helyetteseik ismerhették meg a KAP koncepcióját, a képzési struktúrát, valamint átfogó képet kaphattak a Komplex Alapprogram bevezetéséről. Ezt követően intézményi workshopokat szerveztünk, melyeket igyekeztünk mindig helyben, az adott intézmény székhelyén megtartani. Ezeken már jelen volt az egész tantestület, tehát hitelesen, első kézből hallhattak a Komplex Alapprogramról és a bevezetésről szóló legfontosabb információkról. A kollégák kérdéseket is feltehettek szakembereinknek, közelebről is megismerhették az őket érdeklő alprogramokat.

Hollóné Bódi Katalin, a Komplex Alaprogram Országos Pedagógusképző és -továbbképző Központjának igazgatója

Tavaly azt nyilatkozta, hogy idén tavasszal intézményi záró workshopok megszervezését is tervezik annak érdekében, hogy a következő tanévet az ezeken elhangzó tapasztalatok felhasználásával lehessen megkezdni. Ezek is megvalósultak?

2018-ban összesen 68 iskola vezette be a Komplex Alaprogramot, az összes érintett intézményben tartottunk záró workshopot, ahol az iskolák értékelhették az első évet, egy beszélgetés keretében a pedagógusok megoszthatták kollégáikkal és a szakmai támogatókkal tapasztalataikat, felteheték nekik kérdéseiket. Mindezek alapján elmondhatom, a program első éve után a visszajelzések egyértelműen pozitívak, ugyanis – 2-3 kivételtől eltekintve, ahol egyébként főként technikai akadályok merültek fel – az iskolák mindegyike a Komplex Alaprogram megvalósításának folytatása mellett tette le a voksát.

Milyen módszerrel tudják a továbbképzések hatékonyságát mérni?

A Komplex Alaprogramon belül működik egy Mérés, Értékelés Munkacsoport. Minden képzés után ki kell tölteniük a pedagógusoknak egy képzési ívet, amely a továbbképzés hasznosságával, eredményességével kapcsolatos kérdéseket tartalmaz. A Mérés, Értékelés Munkacsoport ugyanakkor ellátogat az iskolákba is,

ahol az intézményvezetőkkel, szülőkkel és gyerekekkel is beszélgetnek, tehát a hatékonyság mérése folyamatosan, egész évben zajlik. A felmérésekből a kollégák kimutatásokat készítenek, e kimutatások, a képzők tapasztalatai, illetve az intézményekben elhangzottak alapján kerülhet sor később a változtatásra, a program korrekciójára.

Van-e igény és lehetőség a visszajelzések alapján a képzések és a képzési anyagok továbbfejlesztésére?

Igen, a tapasztalatcserék során ugyanis nehézségek is felszínre kerültek, de úgy hiszem, ez természetes velejárója egy ilyen nagy ívű program megvalósításának. Éppen ezért jelenleg is egy korrekciós szakasz zajlik, aminek részeként az elmúlt egy év tapasztalatai alapján a Komplex Alaprogram koncepcióját is átdolgozzuk. Volt olyan képzési anyag, amelyben nagyobb mérvű módosításokat kellett végrehajtanunk, máshol csak kisebbeket, de a 2020-as bevezetést tervező iskolák pedagógusainak felkészítését már az új koncepció és képzési rendszer szerint fogjuk megkezdni. A 2019-es bevezetésüeknél személyesen keressük fel az érintett intézményeket, és tájékoztatjuk a pedagógusokat arról, miben fog változni a program, hogy ők is már ennek megfelelően tudják megkezdni a tanévet. ▶

Gondolom, ahogy a program egyre bővül, szükség van a képzői bázis bővítésére is. Kiből lehet képző, és milyen kompetenciákkal kell rendelkeznie?

Természetesen szükség volt a képzői gárda bővítésére, hiszen eredetileg öt megyében indult el a Komplex Alaprogram, később azonban egy másik európai uniós projektnek köszönhetően országos lefedettségű képzőközponttá váltunk, továbbá egyházi iskolák és a programot bevezetni kívánó egyéb intézmények is jelentkeztek. Képzőink eleinte a környék iskoláinak pedagógusaiból, egyetemi tanáraiból kerültek ki. Ahhoz, hogy valaki képző lehessen, meg kell felelnie egy feltételrendszernek, például rendelkeznie kell pedagógusvégzettséggel, valamint képzői tapasztalattal. Nagyon fontos emellett, hogy képzőinknek is el kell végezniük a kötelező továbbképzéseket. Mi mindenképpen javasoljuk a 120 órás képzés elvégzését, aki alprogrami képző szeretne lenni, annak pedig természetesen az adott alprogram képzése is kötelező.

Ezek után szervezzük meg a képzők képzését, ahol a már első körben kiképzett képzőink, a program fejlesztői felkészítik az új képzőket arra, hogy ők is további képzéseket tudjanak tartani. Arra is van példa, hogy a képző ezután még elmegy hospitálni, majd ezt követően vállal képzést.

Milyen további terveik vannak a képzésekkel kapcsolatban?

A terveink viszonylag behatároltak, mert a tankerületekkel kötött szerződések alapján tudunk csak dolgozni. Egy lista tartalmazza a 2019-es, 2020-as és a 2021-es bevezetésű iskolákat, a célunk tehát az, hogy a szerződésben szereplő iskolák pedagógusait minél hamarabb ki tudjuk képezni, hogy időben fel tudjanak készülni a Komplex Alaprogram bevezetésére. Emellett az is célunk, hogy további olyan iskolákat találjunk, amelyek lelkesen vállalják a program bevezetését, és közülük minél több olyan iskola maradjon, melynek szakmai munkájába hosszú távon beépülnek a Komplex Alaprogram elvei, módszerei.

(Az interjú 2019. augusztus 15-én készült.)

Házi feladat helyett élménypedagógia

Ráhangelődő órával kezdik a napot
a csemői általános iskola diákjai

Logikai és szituációs játékokkal, sok-sok mozgással és a házi feladat szinte teljes kiiktatásával teszik örömforrássá a tanulást a diákok számára a Csemői Ladányi Mihály Általános Iskolában, ahol a 2018/19-es tanévben vezették be a Komplex Alapprogramot (KAP). A lemorzsolódás megfékezését célzó módszertani újítás a frontális oktatás helyett a tanulók aktív bevonására, csoportmunkára épít, és fontos alapvetése, hogy a gyerekek élményeken keresztül, észrevétlenül szerezzék meg a szükséges tudást. Arató Istvánné, a programot mintaszerűen megvalósító csemői iskola intézményvezetője arról beszélt, hogy rövid idő alatt nehéz megváltoztatni a régi beidegződéseket, de náluk már elkezdődött a pedagógiai szemléletváltás. Az igazgatónő nagyon örül, hogy az elmúlt tanévben végzett munkájuknak köszönhetően jövőre már hivatalosan is használhatják az „Élménysuli” címet.

Szöveg: **Csókás Adrienn** | Fotó: Balla Bence

Iskolájuk már egy éve a Komplex Alapprogram elvei szerint működik, és igen sikeresen tudták adaptálni a módszereket. De miről is van szó pontosan? Ez egy módszertan? Tartalmi újítás? Vagy szemléletváltó intézkedéscsomag?

A Komplex Alapprogram a végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentését előírányzó stratégia prevencióc célú beavatkozásainak megalapozása, egy tanuló támogató pedagógiai módszer a lemorzsolódás megelőzésére, továbbá a pedagógiai szemléletváltást segítő pedagógusképzési és továbbképzési tartalmak megújítása. Területei közé tartozik a már jól ismert differenciált oktatás, valamint a szervezet és iskola-kultúra módszertani fejlesztése és az esélyegyenlőség tanulással összefüggő növelése is. Mindez öt különböző területen valósul meg.

Meglehetősen összetettnek hangzik. Melyek ezek a területek?

A Digitális alapú alprogram célja többek között a digitális kultúra fejlesztése, a technológiai és információs műveltség növelése, a felelősségteljes IKT-használat kialakítása és a digitális tartalomfejlesztés hatékony elsajátíttatása. A Testmozgásalapú alprogram élményszerű, játékos mozgásos tevékenységekkel igyekszik fenntartani a diákok figyelmét és növelni a tanulás eredményességét. A Művészetalapú alprogram a művészetek eszközrendszerének megismertetésével éri el a tanulók személyiségének, készségeinek, szociális kompetenciáinak és különböző kognitív képességeinek fejlesztését. A Logikaalapú alprogram szituációs, algoritmikus, táblás, kirakós és egyéb játékokkal fejleszti a diákok gondolkodását és tanulási stratégiáit. Az Élet-

gyakorlat-alapú alprogram pedig a hatékony életvezetés kultúrájának kialakításával növeli a hátrányos helyzetű diákok esélyeit, és fejleszti a tanulói teljesítményt. Kulcsszó az élményszerűség, mert azt szeretnénk elérni, hogy a tanulás ne csak kötelező tevékenység, hanem örömforrás is legyen a gyerekek számára.

Meséljen egy kicsit a kezdetekről. Hogyan jött az ötlet, miért döntöttek úgy, hogy bevezetik a programot?

A lemorzsolódással veszélyeztetett tanulókat félévente jelentjük az Oktatási Hivatalnak (OH). Intézményünkben ezeknek a tanulóknak elég magas az aránya, így 2018 tavaszán megkerestek a Komplex Alapprogramtól, hogy vegyek részt Szilvásváradon a program intézményvezetői tájékoztatóján. Ezt követően tájékoztattam a tantestületemet a programról, és döntöttünk úgy, hogy pilotintézményként már a 2018/2019-es tanévben bevezetjük.

Az iskola minden pedagógusának be kellett kapcsolódnia, vagy csak néhány kolléga csatlakozott a programhoz?

A nevelőtestület 27 tagja, vagyis lényegében 90 százaléka elvégezte a továbbképzéseket, s ők meg is valósítják a programot. A tanmenetek kiegészültek a KAP-os órákkal, a délutáni foglalkozásokhoz az Eszterházy Károly Egyetem dokumentumtárából kaptunk alprogrami tematikákat, amelyek jó szolgálatot tettek az induláshoz.

Hogyan zajlott a KAP bevezetése a mindennapokban? Hány évfolyamon kezdték meg az új módszerek, elvek alkalmazását?

A program alkalmazásához szükséges tudnivalókat egy 4x30 órás tanfolyamon sajátították el a pedagógusaink. Itt elméleti és gyakorlati képzést is kaptak, ezért a mindennapokba kisebb zökkenőkkel be tudtuk építeni az újdonságokat. A programot alsó tagozatosokkal gondolták beindítani a szervezők. A mi iskolánkban azonban elsőtől nyolcadik évfolyamig részt vesznek benne a tanulók, vagyis nem marad ki senki.

Mely tantárgyakat lehet a Komplex Alapprogram elvei szerint oktatni?

Tantestületünk az összes tantárgynál bevezette a KAP-ot. Természetesen vannak olyan tárgyak, amelyeknél nehezebb a megvalósítás, de a kihívás adott volt, amit a megvalósítás követett. Nagyon sokat segítettek egymást a kollégák. Hospitálásokkal, közös adatbázissal, óratervekkel. Kiemelném itt a médiacsoportunk munkáját, mely a tankerület jóvoltából működik az iskolánkban. A stáb tagjai diákok, akik a felvételeket, a vágást is maguk készítik egy lelkes fiatal kolléga vezetésével. Ők videókat készítettek a differenciált fejlesztésről, valamint a komplex és az alprogrami foglalkozásokról, majd ezekből a videókból egyfajta oktatófilm-adatbázist hoztak létre. Ez nagy segítséget jelentett a kollégáknak a felkészülésben. Sőt, reményeink szerint a nálunk elkészült adatbázis a jövőben csatlakozó intézményeknek is segíthet majd.

Ha jól tudom, a KAP egyik gyakorlati újítása a házi feladatok kiiktatása – a diákok nem kis öröme. Önöknél maradtak vagy mentek a leckék?

A házi feladatok mennyisége nagymértékben csökkent, mivel az alprogramokra délután kerül sor. Gyakorlatilag nincs házi feladat, mert még ott helyben, az iskolában megoldják, így otthonra legtöbbször nem marad semmi.

Mi minden változott még, amióta a KAP alapján működik az iskola?

Több szempontból is történt változás. Egyrészt változtak a szervezési feladatok, amit a délutáni foglalkozások megtervezése, megszervezése hozott magával, másrészt sok munka volt abban is, hogy a diákokkal és a szülőkkel is megismertessük, mire számítsanak a tanév során. Természetesen egy pillanat alatt nem tudjuk megváltoztatni a régi beidegződéseket, de a cél már a szemünk előtt lebeg, és úgy látjuk, elkezdődött a szemléletváltás.

A Komplex Alapprogram kapcsán gyakran hallani az „élménysuli” kifejezést. Mit értsünk az elnevezésen? Ez valamiféle cím?

Kicsit messzebről indulok. A KAP szervezői az elmúlt évben létrehozták a KAPOCS-iskolahálózatot. Ehhez azok az intézmények csatlakozhattak, amelyek az

elmúlt tanévben részt vettek a program bevezetésében. A hálózat célja, hogy ezek az iskolák összekapcsolódjanak szakmai területen, és tapasztalataikkal segítsék egymás munkáját. Büszke vagyok rá, hogy az első KAPOCS szakmai napot éppen a mi intézményünkben rendeztük meg. Az „Élménysuli” pedig egy kiválósági cím, amelyet pályázat révén szerezhettek meg a hálózaton belül lévő intézmények. Azok adhatják be a tanév végén a pályázatukat, amelyek az előző tanévben mintaszerűen végigvitték a program elemeit. Természetesen mi is beadtuk, így a következő tanévben már használhatjuk az „Élménysuli” címet.

A foglalkozásokhoz bizonyára szükség van néhány speciális taneszköze, és a tanítók, tanárok képzése is pénzbe kerül. Ki finanszírozta a program bevezetésével járó költségeket?

A pedagógusaink 120 órás továbbképzésen vettek részt a bevezetés kapcsán, ami teljesen ingyenes volt számukra. Sem a kollégákat, sem az intézmény költségvetését nem terhelte.

Speciális eszközök pedig nem szükségesek a KAP-os tanórákhoz. Szerencsére a tankerület az előző években új informatikai eszközöket (számítógépek, projektorok, kevés táblagép) szerzett be, az internethálózatot pedig felújította, így erre jelenleg nem kellett költenünk. Természetesen azt azért nem állítom, hogy semmilyen eszközt nem kell vennünk vagy pótolnunk, de a tankerület ebben is támogató partner.

Differenciált oktatás, projekt módszer, esély növelés – pedagógiai szakszavak, amelyek a program alapját képezik, de mit is jelent mindez a gyerekek számára? Milyen konkrét feladatoktól lesz más egy KAP-os tanóra, mint egy hagyományos? Miért fontos, hogy a tanulást ráhangolódo foglalkozásokkal készítsék elő, és mi kell ahhoz, hogy a diák úgy érezze, nem is tanul, hanem játszik, miközben azért mi tudjuk, hogy valójában olyan nagyon is fontos képességekre tesz szert, mint az együttműködés, a tudásmegosztás vagy a másik iránti tiszteletet? A Komplex Alprogram gyakorlati alkalmazásáról **Kovácsné Túri Krisztina**, a csemői iskola intézményvezető-helyettese, tanító, fejlesztőpedagógus számolt be lapunknak.

Hogyan képzeljük el egy a Komplex Alprogram alapján zajló foglalkozást?

A Komplex Alprogram két nagy részre oszlik: a délelőtti, tanórákon megvalósuló fejlesztésekre, illetve az ezeket kiegészítő délutáni, alprogrami foglalkozásokra. A délelőttök folyamán az órák 20 százalékában alkalmazzuk a DFHT-t, vagyis a Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoportban tanítási-tanulási stratégiát. Ezek az órák nincsenek frontális oktatás, hanem csoportokban vagy párosával dolgozzák fel a tananyagot a diákok. Van, hogy a gyerekek a csoportmunka során különböző szerepeket kapnak – minden órán mást –, s a csoportmunkából kell az egyéni differenciált (egyéni szabott) feladatot megoldani. A délutáni alprogrami foglalkozásokra a tanulók érdeklődésüknek megfelelően szabadon jelentkezhetnek, legalább két alkalomra. Mind az öt alprogramot beindítottuk, amelyek közös jellemzője, hogy ezeken a foglalkozásokon nem a tananyag, hanem az érdeklődés felkeltése és a tudatosság kialakítása a cél. Az Életgyakorlat-alapú alprogrami foglalkozáson például az egészséges táplálkozás, az egészségmegőrzés volt az éves téma, míg a Művészetalapú alprogrami foglalkozáson újrahasznosítható anyagokból készítették tárgyakat a gyerekek, valamint gyönyörű falfestéssel díszítették a teret.

Nagy hangsúlyt kap a mozgás és a játék is a foglalkozásokon, ugye?

Igen, a testmozgással kapcsolatos modul keretében csapatépítő jelleggel többek közt labdajátékok, versenyek színesítik a programot, ám az egyik abszolút kedvenc a Logikaalapú alprogram lett, mivel a mai gyerekek nem igazán ismernek társas-, kártya-, illetve logikai játékokat, így ezek elkészítése és kipróbálása mindenkinek örömet szerzett.

A tanulást gyakran úgynevezett ráhangolódo foglalkozásokkal készítik elő. Ezekre miért van szükség, és hogyan zajlanak?

Valóban tartunk ráhangolódo órákat a hét elején, sőt a nap elején is. Ilyenkor a tanulók megismerkednek a hét vagy az adott nap kiemelt feladataival. Rövidebb ráhangolódo, motiváció azonban minden órán van, ezzel keltjük fel a gyerekek érdeklődését az órai tananyag iránt.

Mit szoltak a diákok és a szüleik a bevezetett újításhoz?

A diákokra nagyon jó hatással volt. Az új szervezésű délelőtti órákon megtapasztalhatták, milyen fontos az aktív részvétel, hiszen hamar rájöttek, hogy ha a csoportban valaki nem dolgozik, akkor az egész csoport teljesítménye gyengül. Gyorsan meg kellett tanulniuk az együttműködést, a másik iránti tiszteletet, a türelmet, a tudásmegosztást és a segítségnyújtást. A délutáni alprogramok a kezdettől fogva a kedvencek közé tartoztak, mivel a tanulók érdeklődésüknek megfelelő elfoglaltságot választhattak. A szülők pedig nyílt napokon láthattak ilyen foglalkozásokat. Úgy vettük észre, eléggé meglepő volt számukra, hogy nem a tanár magyaráz az órán, hanem a diákok dolgozzák fel a tananyagot, s mutatják be csoportmunkában.

” Az új szervezésű délelőtti órákon megtapasztalhatták, milyen fontos az aktív részvétel, hiszen hamar rájöttek, hogy ha a csoportban valaki nem dolgozik, akkor az egész csoport teljesítménye gyengül. ”

Volt esetleg olyan kolléga, akiből ellenérzést váltottak ki az új módszerek?

Azt hiszem, minden újítás bevezetésekor megjelenik némi szkepticizmus. De nem sokkal később, amikor megjöttek az első pozitív visszajelzések a diákok és a szülők részéről, a kollégáim is újult erővel folytatták a programot. E tekintetben én is csak azt tudom mondani, amit az igazgatónőnk: egymás segítése példaértékű volt.

Látogatás
Jászkarajenőn

Látogatás
Tarnaszadányban

Látogatás
Tarnabodon

Látogatás
Jászkarajenőn

Látogatás
Tarnazsádányban

Látogatás
Tarnabodon

Óralátogatás az EKE gyakorlóiskolájában

A KAPOCS-iskolahálózat egyik fontos célkitűzése, hogy a Komplex Alapprogramban részt vevő iskolák megismerhessék egymás jó gyakorlatait, meglátogathassák egymás tanóráit. Ennek keretében 2019. június 4-én az egri Eszterházy Károly Egyetem Gyakorló Általános, Közép-, Alapfokú Művészeti Iskola és Pedagógiai Intézetben vehettek részt bemutatóórákon az érdeklődő pedagógusok.

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** | Fotó: Kakuk Dániel

A becsöngetéskor már csoportokba rendeződve várták az óra kezdetét a kis negyedikesek **Mercsényiné Tóth Ibolya** környezetismeret-óráján. A tanóra a Komplex Alapprogram tanítási-tanulási stratégiája, a Differenciált fejlesztés heterogén tanulócsoporthoz (DFHT) elve szerint épült fel, és a „Fedezzük fel, ismerjük meg szép hazánkat!” témát dolgozta fel. A gyerekeknek elsőként magyar városok a kivétíon bemutatott híres építményeit kellett felismerniük, majd elhelyezniük Magyarországra térképén. Ezután a négy csoport eszközfelelőse vette át a feladathoz szükséges kellékeket, a munkát a kistanárnak kellett koordinálnia, az időfelelősnek pedig figyelnie kellett, hogy a közel 20 perces feladatot időre befejezzék.

Az egyik csoportnak Észak-Magyarország tájain kellett egy négynapos programot megterveznie, ehhez használhatták a földrajzi atlaszt, de tableten is kereshettek ötleteket. A gyerekek által tervezett képzeletbeli program érintette a Kékest, Egert, Miskolcot és a Börzsönyt is. A második csapatnak memóriakártyákat kellett készítenie, melyekre városokat és nevezetességeiket kellett felírniuk. A harmadik csapatnak társasjátékot kellett terveznie, az általuk választott városokhoz pedig egy-egy kérdést kellett feltenniük. A negyedik csoportnak ötnapos túrát kellett szerveznie a Dunántúlon, a nagy-kopaszi kilátó vagy a Pilis csúcsainak megmászsása mellett azok magasságát is fel kellett tüntetnie. A csoportos feladat után mindenki kinyitotta a füzetét, amiben már várta a személyre szabott egyéni feladatot. Ehhez továbbra is használhattak segédeszközöket. A tanítónő egyik tanulónál sem fukarkodott a dicsérettel, amikor pedig kellett, határozottan koordinálta a csoportmunkát.

Ezután egy komplex matematikaórán jártunk, ahol a második osztályosok Számországba látogattak **Vágásiné Vajda Rózsa** vezetésével. A komplex órák sajátossága, hogy a tantárgyi és az alprogrami tartalmak ötvöződve jelennek meg, a DFHT módszertanára épülve. A tanítónő elsőként felmutatta a 3-as, a 7-es, a 12-es és a 24-es számokat, feltéve a kérdést, hogy mi a közös bennük. Pár másodperc alatt visszhangzott is a terem a válaszoktól: ezek meseszámok. Ezt követően össze kellett adni a számokat, végül az így kapott 46-os számjegyről kellett igaz állításokat megfogalmazni. Az igen pörgős órán már „utaztunk” is tovább: egy memóriajáték következett. Öt önként jelentkező tanuló kapott egy-egy számot, melyet felmutattak az osztálynak, majd ezeket a tanítónő mindenki szeme láttára eldugta a tanterem különböző helyeire. A feladat: meg kell keresni az elrejtett számokat, miután a tanítónő a négy alapműveletből álló egyenleteket mutat fel, a helyes megoldások pedig az elrejtett számok. A gyerekek a feladat megoldása során szinte kiestek a padból, akkora volt az aktivitás. A számokat végül csökkenő sorrendbe kellett állítani. A következő feladat a gyerekek nagy örömére a *Keveredj, dermedj, majd csoportosulj!* elnevezésű játék volt. Ennek során osztások maradékösszegeit kellett megtalálniuk, majd eszerint többfős csoportokba rendeződniük, így például a 45:7 maradékanak megoldásakor hármas csoportok alakultak ki. A tanítónő a feladatok során végig odafigyelt arra, hogy a kevésbé aktívak is sokszor szóhoz jussanak.

Ezután egy távoli vidékre, az afrikai szafari tájaira repültünk egy rövid ismeretterjesztő kisfilm segítségével, ezáltal a környezetismeret-órán tanultakat is felelevenítették. A *Keresd a párod!* című játék szintén nagy népszerűségnek örvendett. A játék során mindenki kapott egy-egy műveletet, aminek megoldása után meg kellett keresnie a megegyező számmal rendelkező osztálytársakat. Az ellenőrzéskor a papír hátoldalán egy-egy állat képe díszelgett, így ha jól dolgoztak, a párokra azonos állatok tekintettek vissza. Végül pármunkában a kiosztott feladatlapokon található három feladat közül kellett egyet közösen megoldani, majd kiszínezni azt az állatképet, amelyik mellett igaz volt a megfogalmazott állítás.

A Testmozgásalapú alprogram foglalkozásán **Kálovics Ferenc** várta a negyedik osztályosokat játékos feladatokkal. Három csapatba osztotta a diákokat véletlenszerűen, majd a földre lehelyezett magyar kártyákat kellett váltófutásban a csapatoknak összegyűjteniük a csapatszínüknek megfelelően. Ezt egy izgalmas Forma-1-es játék követte. Egy kezdeti „kerékcseré” után – ahol két kisdíáknak az autót megtestesítő versenyző alatt átmászva kellett a játékkereket egymásnak átadnia – komplex mozgásos feladatok várták a részt vevő csapatokat, természetesen időre. A tanár úr figyelt arra is, hogy váltakozzanak a szerepek, így például mindenki sorra került, aki még nem versenyzett, illetve az is megcsillogtathatta tudását, aki még nem próbálta ki magát szerelőként.

A Művészetalapú alprogram bemutatóóráján a harmadik osztályban a gyerekeknek a képzelőerőjüket kellett használniuk. A gyerekek elfelejtett kincsek voltak, volt köztük aranykrumpli, aranyserleg, pénz és smaragd is. A földön fekvé – miáltal jobban bele tudták élni magukat a szituációba – el kellett képzelniük, mi történhetett velük. **Galamb Anett** tanítónő ezután érdeklődött, hogy milyen élmény volt ez számukra. Többen arra panaszkodtak, hogy úgy érezték, lecserélték őket valami újra, ami nem volt jó érzés. A gyerekek arról is beszámoltak, hogy megunt dolgoikat nem dobják ki, hanem felajánlják másnak, akinek nagyobb szüksége lehet rá. Ezt követően egy reneszánsz táncot tanult az osztály, beleképelve magukat a középkori mindennapokba.

A nap végén **Jobbágy Zsuzsa**, a Szakmai Támogatórendszer (SZTR) munkacsoport-vezetője koordinálásával a jelen lévő iskolák pedagógusai mutatkozhattak be. A résztvevőknek egyöntetűen tetszettek a bemutatóórák, az órákat tartó pedagógusokat is dicsérték, tudva, hogy így tanév végén különösen nehéz fenntartani a diákok figyelmét. Saját tapasztalataik alapján a legtöbben arról számoltak be, hogy a kezdeti nehézségek után végül minden évfolyamon minden alprogrami foglalkozást meg tudnak tartani. A program mentorai hiánypótló szakmai támogatást nyújtanak, többeknél került már sor monitorozásra, pedagógusinterjúkra. Az egyik legfontosabb visszajelzés azonban a gyerekektől érkezik, akiknek nagyon tetszik a program, amely komplexitásában tud csak hasznosulni, akkor, ha a kompetenciáikat tudják fejleszteni. A státuszemelés hatékonyságát is többen kiemelték, illetve a Digitális alapú alprogram pozitív hozadékát.

TANULJ KÜLFÖLDÖN AKÁR INGYEN!

**ERASMUS+ PÁLYÁZATOK
PEDAGÓGUSOKNAK:
INGYENES TANÁCSADÁS**

www.tanartovabbkepzes.hu

**NYELVI PROGRAMOK
KÖZÉPISKOLÁSOKNAK
ÁLLAMI TÁMOGATÁSSAL IS**

www.nyelvrepalyazok.hu

**ÁLTALÁNOS ÉS SZAKMAI
NYELVI PROGRAMOK
KÜLFÖLDÖN**

tanarkepzes@hungary-expert.com
students@hungary-expert.com

